

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij
bisdom Antwerpen / november-december 2019

*Blijven lezen,
blijven lezen*

DE VROEG-CHRISTELIJKE
KERK

DOOPINITIATIE, EEN
VRUCHTBARE WEG

DE TOEKOMST VAN
HET KERKGEBOUW

DIOCESANE COMMISSIE
KERKELIJK ERFGOED

Relevant - Nummer 06
TWEEMAANDELIJKS
November-december 2019

Afgiftekantoor 2099
Antwerpen X - P 914402
www.relevant-bisdomantwerpen.be

› Begeleid door aalmoezenier Jos Vanhoof, nationaal directeur van Apostolatus Maris, brengt onze bisschop een bezoek aan de haven van Antwerpen. Het Apostolaat ter Zee biedt pastorale en spirituele steun aan zeelieden van diverse nationaliteiten die in de haven aanmeren en vaak weken op reis zijn, ver van hun geliefden.

INHOUD

Woord van de bisschop	3
Blijven lezen	4
Kind zijn van zijn tijd. Portretten van Lucas	10
Nostalgie, volksdevotie en hedendaags geloven in Meersel-Dreef	12
Doopinitiatie	14
Toekomst van ons kerkgebouw	15
Waarheen met kerkelijk erfgoed?	16
Estafette: George Kassy	17
De kiosk	18
Lerenslang: Ben je Roosje al tegengekomen?	22
Doorkijk: Begrijpend en liefdevol nabij	23
Jongerenkatern	24
Was jij erbij?	26
Het voorval	28

COLOFON

Relevant, het diocesane magazine van het bisdom Antwerpen, verschijnt tweemaandelijks.
Verantwoordelijk uitgever is Olivier Lins, Schoenmarkt 2, 2000 Antwerpen.
Hoofdredactie: Ilse Van Halst
Redactieraad: Marjolein Bruyndonckx, Jan Caljon, Steven Deschampelaere, David Godecharle, Ann Huber, Olivier Lins, Marc Philips, Saskia van den Kieboom, Lea Verstricht, Bart Willemen
Redactie: *Relevant*, Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen, 03 287 35 83, relevant@bisdomantwerpen.be, www.relevant-bisdomantwerpen.be.
Abonnementen: Abonnementen *Relevant*, p/a Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, 03 210 08 37, abonnementen.relevant@kerknet.be.
Een jaarabonnement kost 20 euro. Jongeren betalen 10 euro. Abonnees in het buitenland betalen 40 euro. Een steunabonnement kost 50 euro.
Abonneren kan op IBAN: BE45 7350 3165 1589, BIC: KREDBEBB van vzw Bisdom Antwerpen – *Relevant* met duidelijke vermelding van naam en adres voor wie het abonnement bestemd is.

© Frank Bahmüller

BLIJVEN ZWEMMEN, BLIJVEN ZWEMMEN

“Als alles tegenzit, weet je wat je dan moet doen?”, vraagt de blauwe vis Dory aan Marlin, de papa van het kleine visje Nemo in de gelijknamige Walt Disney-film. Marlin is de wanhoop nabij. Hij speelde net een bril kwijt die hem kon helpen zijn zoontje Nemo terug

te vinden. “Blijven zwemmen, blijven zwemmen”, luidt het advies van Dory. Of met andere woorden: volhouden. De boodschap voor ons is duidelijk. Als we aan het zwoegen zijn met een saai of onbegrijpelijke passage in *Handelingen*: Blijven lezen, blijven lezen!

Het laatste nummer van *Relevant* 2019 maakt meteen de brug met de volgende jaargang. Want ja, we lezen nog even verder in *Handelingen*. En dat brengt vragen met zich mee. Hoe geef je mensen goesting om te lezen? Waarom loont het nog altijd de moeite in dit digitale tijdperk om een boek ter hand te nemen? Hoe hou je mensen aan het lezen? Hoe help je hen obstakels te overwinnen die ze in hun leesoefening tegenkomen? Over deze vragen buigen we ons in het dossier van dit nummer.

Verder gaan we op uitstap naar Meersel-Dreef, in de ban van het kapucijnenklooster, en stellen we de nieuwe diocesane Commissie Kerkelijk Erfgoed voor. Bij ‘doopsel’ denken we aan Pasen, maar de weg naar het doopsel begint nu al, bij het begin van de advent, en brengt heel wat kansen mee, voor het kind en zijn gezin, maar ook voor geloofsbegeleiders en de brede geloofsgemeenschap. En in *Lerenslang* vertellen medewerkers van ons bisdom over de meerwaarde van het lezen in groep en over Roosje ...

Lees je verder mee?

Ilse Van Halst

Bij dit nummer vind je een brief om je abonnement op *Relevant* 2020 te hernieuwen. Op vraag van lezers verschijnt *Relevant* dan in een groter lettertype, om de leesbaarheid te verbeteren.

© Apostolatus maris

ALLE HORDEN NEMEN

Boeken zijn geduldig. Ze staan te wachten. Te wachten tot iemand ze vastneemt en erin leest. Zo ook in mijn boekenkasten. Ze staan vol wachtende boeken. Tal van boeken heb ik ooit gekocht of gekregen zonder ze te lezen. Andere boeken las ik slechts gedeeltelijk. Ik had maar één hoofdstuk of citaat nodig voor een artikel of een toespraak. Of ik vond het boek minder boeiend en origineel dan gehoopt. Of de stijl woog te zwaar om genietbaar te zijn. Of ik had de moed niet om na een moeilijk hoofdstuk verder te worstelen met de auteur en zijn gedachten. Of ik viel zomaar stil met lezen en wisselde het ene boek voor het andere. Mijn boeken hebben daarmee leren leven. Ze weten dat mijn belangstelling soms kortstondig en wisselvallig is.

In de voorbije weken hebben we *Handelingen van de Apostelen* ruimschoots verspreid in ons bisdom. Ik hoop dat ook jij een exemplaar in handen hebt gekregen. Een exemplaar om te lezen en te bewerken. *Handelingen* is geen dik boek: dat maakt de lectuur al gemakkelijker. Het telt slechts achtentwintig hoofdstukken van elk drie of vier bladzijden. Je leest het op een (winterse) namiddag of avond uit. Toch kan je lectuur plots stilvallen. Voor moderne lezers bevat de tekst van *Handelingen* immers tal van drempels.

Je kunt struikelen over namen van personen of van plaatsen. Waar ligt die stad nu weer? Wie was die persoon nu weer? Je kunt vastlopen op historische gebeurtenissen of instellingen. Hoe zat dat weer met het Joodse volk en met de Joodse godsdienst? Hoe werkte het Romeinse Rijk en het Romeinse recht? Je kunt blijven steken in uitspraken of uitdrukkingen. Vanwaar komt deze Bijbelse verwijzing of vergelijking? Waarom gebruikt de apostel een redenering die op mij geen indruk maakt? En – het meest waarschijnlijke – je kunt stranden op de inhoud zelf van het verhaal. Stilvallen op bladzijden die je best begrijpt, maar waarover je twijfelt. Wat betekent het dat Jezus gestorven en verrezen is? Dat de eerste christenen dagelijks samenkwamen om te bidden en hun bezit onder elkaar verdeelden: kan dat wel kloppen? Dat een engel Petrus komt bevrijden uit de gevangenis: wat moet ik met zulk een verhaal? Dat Paulus van christenvervolger een overtuigde apostel wordt: is zulk een radicale ommekeer wel mogelijk?

Handelingen lezen is als een hordeloop. Niet de lengte van het parcours maakt een hordeloop moeilijk, wel de horden onderweg. Op regelmatige afstanden moet je hindernissen over. Juist

in het nemen van die horden zitten de oefening en de leerwinst. Een passage uit *Handelingen* illustreert dat op treffende wijze (Hnd 8, 26-40). Een Ethiopische eunuch is op terugreis van Jeruzalem naar Ethiopië. In zijn koets leest hij in een boekrol van de profeet Jesaja. En hij loopt vast in zijn literatuur. Hij verstaat niet over wie of wat Jesaja het heeft. Hij raakt niet verder. Tot Filippus bij hem in de koets stapt, een eind meereist en hem de nodige leeslessen aanreikt. De tekst van Jesaja gaat eindelijk open en komt tot leven. De eunuch kan verder: niet enkel met zijn lectuur maar ook met zijn geloof. Wanneer de koets stilhoudt bij een waterbron, laat hij zich door Filippus dopen. Een lezing die vastloopt en weer op gang komt: het zit in de dynamiek van *Handelingen* en in de loop van onze levensweg.

Waartoe wil ik je uitnodigen? Om voor de horden in *Handelingen* geen halt te houden. Om door te lezen, al moet je enkele hindernissen over. Daarin zit de leerwinst! En wie weet, stapt iemand bij jou in de koets om je daarbij te helpen.

+ Johan Bonny

© Wim Selderslaghs

Het was spannend. Het was wat zoeken met draden en kabels en met belichting. En het was bidden dat het niet zou regenen op de koepel wat veel lawaai zou maken. Maar de eerste webinar op 1 oktober verliep vlot. Het onlineseminarie was meteen de officiële aftrap van het driejarige pastoraal project *Handelingen*. Tijdens de live-uitzending via een YouTube-kanaal gaf onze bisschop een woordje uitleg. Ondertussen konden de kijkers vragen intypen, waaruit er een aantal geselecteerd werden die mgr. Bonny en David Godecharle tijdens het seminarie live beantwoordden. Inmiddels vond er een tweede webinar plaats begin november. Op 3 december om 21 uur volgt er nog een. Op www.bisdomentwerpen.be (klik op de tegel 'Handelingen') vind je alle informatie. Daar vind je ook een link om de webinars te herbeluisteren.

De jonge Russische pianist Arseny Tarasevich-Nikolaev aan het werk in de Sint-Elisabethzaal in Antwerpen. Sinds haar oprichting in 1945 haalt Cofena de grootste artiesten van de wereldpodia voor klassieke muziek naar Antwerpen. Cofena – het Comité voor Feestelijkheden Nieuw Afrika – werd na de Tweede Wereldoorlog opgericht door de witte paters van Afrika. Ze wilden enerzijds de cultuur in Antwerpen nieuw leven inblazen en anderzijds fondsen verwerven voor het missiewerk in Afrika. In 1996 werd Cofena een vzw. Sindsdien staat de afkorting voor 'COncerten en FEstiviteiten in Antwerpen'.

WE BLIJVEN LEZEN

BLIJVEN LEZEN IS NIET VANZELFSPREKEND. WAT DOEN WE ALS HET SAAI WORDT? OF ALS DE BESCHRIJVINGEN TE LANG ZIJN? OF ALS HET ONDERWERP TE VER VAN ONS BED IS?

MELK OF FRUITSAP?

“Neem en lees”, zegt onze bisschop aan zijn diocesane gemeenschap. “Neem het boek ‘Handelingen’ en lees het van kaft tot kaft.” Dat is niet zo’n evidente opdracht. Katholieken zijn het alvast niet gewoon om in de Bijbel te lezen. Velen zullen zich de tijd nog herinneren dat het zelfs niet mocht. In onze traditie beleven we onze Bijbel eerder als een verzameling verhalen dan als een verzameling boeken. En als mensen dan toch eens een Bijbelboek vastpakken om het van kaft tot kaft te lezen, stoten ze snel op obstakels. Oude taal, saaie passages, onverstaanbare termen, ouderwetse ideeën ...

Waarom dan nu dit avontuur?

Bart Paepen

De Amerikaanse theoloog Anthony Pagliarini betoogt dat Bijbellezers serieus fout kan lopen als je eraan begint met de verkeerde verwachtingen. Als je vooraf namelijk een standaard hebt waaraan de tekst moet voldoen, kun je wel eens bedrogen uitkomen. Hij gebruikt hiervoor een sprekend beeld. Je neemt een karton melk uit de koelkast, zet het aan je mond en drinkt. Plots blijkt dat het geen melk is maar fruitsap. Je eerste reactie is er een van walging. Niet omdat er iets mis is met het sap maar omdat je verwachtte melk te proeven.

Volgens Pagliarini maken veel goedbedoelende lezers van de Bijbel een gelijkaardige ervaring mee. Als je er vooraf bijvoorbeeld van uitgaat dat de Bijbel zo geschreven moet zijn dat je alles verstaat, kan een leeservaring tegenvallen. Of als je vindt dat elke Bijbelse gedachte relevant moet zijn voor onze context. Of als je er directe antwoorden wil vinden op je persoonlijke vragen en op hedendaagse maatschappelijke kwesties. Of als je erop rekent dat de teksten onderhoudend en amusant zijn. Er zijn veel mogelijke verwachtingen die een slok uit het ‘Bijbelse karton’ tot een negatieve ervaring kunnen maken. De Bijbel is namelijk niet geschreven om te voldoen aan de standaard van welke lezer dan ook. Voor de gelovige dienen de teksten van onze Heilige Schrift zich aan als openbaring van wie onze God is. De heilige kerkleeraar Efreem de Syriër spreekt over de Bijbel als ‘God gekleed in woorden’.

Des te hoger moet de lat dus liggen, zal je denken. Mag je niet verwachten dat Bijbelteksten het toppunt zijn van schoonheid, goedheid en waarheid? Het gaat toch om een zichtbaar worden van God zelf! De heilige Augustinus schrijft hierover interessante dingen. De kerkleeraar

was opgeleid in de kunst van de Latijnse redevoering. Hij kende de klassieke grootmeesters van de retoriek door en door. Toen hij de Bijbel ter hand nam, ging hij ervan uit dat de teksten van eenzelfde hoogstaande kwaliteit zouden zijn. Ook hij moest vaststellen dat niet alle onderdelen aan deze verwachtingen voldeden. Op een bepaald moment noemt hij de Bijbelteksten onwaardig in vergelijking met het werk van Cicero. Pas later ontdekte hij dat juist de nederigheid van de Bijbelse taal een cruciaal element is van zijn betekenis. Je mag de Bijbel vergelijken met de menswording van Christus. Zoals de onmetelijke God van op zijn troon neerdaalt in het kwetsbare kind in de kribbe, zo gebruikt de God die ons verstaan te boven gaat onze breekbare taal om zich aan ons kenbaar te maken. In het onvolprezen document *Dei Verbum* drukt het Tweede Vaticaans Concilie het als volgt uit:

In de Heilige Schrift toont zich dus het wonderbare ‘afdalen’ van de eeuwige Wijsheid, steeds met behoud van Gods waarheid en heiligheid, ‘opdat wij de onuitsprekelijke goedheid van God zouden leren kennen, en zouden begrijpen, hoe aangepast Hij zich bij zijn spreken heeft uitgedrukt, in zijn Voorzienigheid en zijn zorg voor onze natuur’. Want Gods woorden, uitgedrukt in menselijke taal, zijn gelijk geworden aan de menselijke manier van spreken, zoals eens het Woord van de eeuwige Vader, door het vlees aan te nemen van de menselijke zwakheid, gelijk is geworden aan de mensen.

De Bijbel is dus geen opslagplaats of naslagwerk voor wat we mooi vinden, van wat we willen weten of van hoe we dienen te leven. In de teksten van onze Heilige Schrift wordt het gelaat van onze God zichtbaar en treedt Hij binnen in ons leven. Hij spreekt ons aan en roept ons op. In die zin is het belangrijk aparte zinsneden en citaten van de Bijbel te zien als deel van het geheel. Het totaalplaatje telt. Iedereen is al wel eens op een zin gebotst die, als je hem losscheurt van de rest van de teksten, een verkeerd beeld geeft van onze God. De rationele westerling is dan soms geneigd om te stoppen met lezen en met een vergrootglas in te zoomen op dat obstakel. Op dat moment is het echter juist nodig om voort te lezen, om op zoek te gaan naar het bredere beeld, en om de kern van de zaak voor ogen te houden. De basis is het ene gelaat van onze God van liefde en hoe wij als mensen met Hem in relatie treden.

Tegelijk heeft elke tekst zijn eigenheid. Er ligt ongeveer duizend jaar tussen het oudste en het jongste stuk Bijbeltekst. De geschriften zijn tot stand gekomen in verschillende morele, economische, sociale, politieke, klimatologische, talige en religieuze contexten. Diverse literaire genres passeren de revue. De ontstaansgeschiedenis van concrete teksten is vaak complex. Sommige delen zijn donker en triest, andere vol vreugde en belofte. Soms staat de menselijke zonde voorop, elders lezen we over de grootsheid van het godsvolk. Met andere woorden: uit de afzonderlijke teksten komt een beeld naar voren van de menselijke geschiedenis waarbinnen ze zijn geboren en het persoonlijke bewustzijn van de personen

die eraan hebben geschreven. Het is belangrijk om zo ver mogelijk door te dringen in de wereld waarin de tekst is ontstaan. Maar het is van nog groter belang ook terug te keren naar onze wereld. De oude tekst moet in ons bestaan landen als openbaring van Gods gelaat. De ultieme vraag van de gelovige Bijbellezer is dus: 'Wat heeft onze God aan ons te zeggen door deze oude woorden?'

Vooraleer je tot een antwoord op deze cruciale vraag komt, leg je dus een hele reis af. Dat vraagt inzet en tijd. In ons diocesaan project met het boek *Handelingen* willen we die tijd nemen en durven we jou deze inzet vragen. We nemen een heel werkjaar om thuis te komen in de tekst. Zoals hij is, mag hij op ons afkomen. Onze natuurlijke drang om vragen dadelijk beantwoord te zien, zetten we even opzij. We lezen. We luisteren. We stellen vast dat een passage ons raakt, ons blij maakt, ons verveelt. We constateren dat anderen precies het tegenovergestelde ervaren. We genieten van de vertelkunst. We voelen ons onwennig bij passages die we niet kunnen plaatsen.

Eigenlijk behandelen we de tekst van het boek *Handelingen* als een muziekstuk. Ik ben geabonneerd op de concertreeks van Cofena. Zes keer per jaar ga ik naar de Antwerpse Elisabethzaal om een topwerk uit het klassieke repertoire te beluisteren. Vaak staat een stuk geprogrammeerd dat ik niet ken. Zo herinner ik me dat het eerste werk dat ik er meemaakte een symfonie van Bruckner was. Ik had het stuk nog nooit gehoord. Kenners vonden het een mooie uitvoering. Ik had er eerlijk gezegd weinig aan. Die negentiende-eeuwse muziek is niet gemaakt als fastfood voor de oren. Om de diepgang ervan te ervaren, moet je voorbereid naar het concert komen. Sindsdien beluister ik dagelijks het werk dat tijdens het volgende concert centraal zal staan. Vaak loopt dat als volgt. De eerste paar keer ben ik niet onder de indruk van het werk. Het lijkt allemaal op elkaar. Ik begrijp niet waarom het zo lang moet duren. Maar ik houd vol. Vervolgens zijn er melodieën of passages die opvallen en die me raken. Ik kijk tijdens het luisteren uit naar het moment dat die klinken. Nog later merk ik dat passages blijven hangen en dat ik ze op een onbewaakt moment neurie. Langzaam herken ik structuren en zie ik de algemene opbouw. Ik begin intens te genieten en ben benieuwd naar de live-uitvoering. Op de avond van het concert zit de muziek zodanig in mijn lijf dat er een zindering ontstaat als het orkest de noten tot leven brengt.

Stel je voor dat we een gelijkaardige weg afleggen met het boek *Handelingen*. Dat thema's en verhalen als melodieën door ons hoofd gaan waaien omdat we de tekst gelezen en herlezen hebben. Dat de taal van het boek naar boven komt als we met elkaar over geloof en Kerk spreken. Dat de liturgische lezing van *Handelingen* in de paastijd herkenning oproept en dus verdieping teweegbrengt. Als we hier een jaar lang aan werken, zullen we daar samen de vruchten van plukken.

Dat we dat samen doen, is belangrijk. De katholieke traditie beschouwt Bijbellezers namelijk per definitie als een verbindende activiteit, zelfs al zit je helemaal alleen met de tekst in je kamer. De Bijbelse geschriften zijn namelijk tot stand gekomen binnen een gemeenschap. Ze zijn geen intieme uitdrukking van een persoonlijke gedachte, ze zijn vanaf hun origine beeld van een groepsidentiteit. Wie de Bijbel gelovig leest, verbindt zich met een gemeenschap die vermoedde dat in haar geschiedenis een roepende stem en een dragende kracht aan het werk was. Wie de Bijbel gelovig leest, vertrouwt erop dat diezelfde stem en kracht zich ook nu openbaart in onze geschiedenis. In de loop van de eeuwen ontstaat op deze manier een familie. Wij noemen deze familie 'volk van God'. Daarmee bedoelen we niet alleen dat dit volk aan God toebehoort. We drukken op deze manier ook uit dat het volk de vindplaats van Gods

openbaring is. Hij toont zijn gelaat in het gelovig op weg gaan van zijn mensen.

Daaraan willen de Bijbelse teksten meewerken. De eerste persoon meervoud van het in de Bijbel opgetekende Onzevader drukt dat krachtig uit. Wie is de 'wij' achter 'Geef ons heden ons dagelijks brood'? Niet slechts de mensen die op een bepaald moment samen dat gebed bidden. Een veel bredere verbondenheid komt biddend tot stand. Wie het gebed van de Heer bidt, verbindt zich met allen die zich – waar dan ook, wanneer dan ook – opgenomen weten in de immense familie van Gods kinderen. De Bijbeltekst wordt op deze wijze een medium om in contact te treden met een realiteit die ons tegelijk overstijgt en ten diepste raakt: de aanwezigheid van God in onze geschiedenis, verleden, heden en toekomst. Daarom beschouwt de katholieke Kerk de Bijbel niet als een doel op zich. De Heilige Schrift staat ten dienste van de ontmoeting tussen God en zijn volk. We aanbidden geen boek maar de God die erdoor aan het licht komt.

Handelingen is bij uitstek een Bijbelboek waarin Gods aanwezigheid zichtbaar wordt in de geschiedenis van Jezus' leerlingen en apostelen. Lezend bladeren we door een van de belangrijkste fotoalbums van onze christelijke familie. Door onze voorouders te leren kennen, worden we zelf meer wie we zijn. Als we onze leeservaringen met elkaar delen, herkennen we misschien de gelaatstreken van een Bijbelse grootnonkel in de levenswijze van een concrete buur. Wanneer we Gods Geest aan het werk zien in onze stamboom, kan die Geest ook voor ons een tastbare realiteit worden.

Dat onze bisschop aan zijn kudde vraagt om het boek *Handelingen* te lezen van kaft tot kaft is een teken van zijn groot geloof. Het geloof namelijk dat de oude woorden van de Heilige Schrift ook vandaag tot leven kunnen komen in onze kwetsbare Kerk en in onze seculariserende wereld. Het geloof dat onze lieve God zich door dit boek opnieuw wil laten kennen aan mensen die hun hart voor Hem willen openen. Het geloof dat de vrijmoedigheid van onze voorouders in het geloof ons zal vervullen van Gods goede Geest. Dat hun handelen ook dat van ons kan worden.

LEZEN, WILLEN WE DAT NOG WEL?

Gaan we de komende drie jaar nu echt de hele tekst van het boek *Handelingen* lezen? Die gedachte flitste ongetwijfeld door enkele hoofden. Lezen we nog wel in de Bijbel? Lezen we überhaupt nog? En lezen we nog graag? Als we sommige stemmen mogen geloven, zijn we hoe langer hoe minder in staat om te lezen en geraken we hoe langer hoe meer in de ban van snelle beeldtaal. Is dat zo? Zijn we liever met onze computer of smartphone bezig dan met een boek? Tine Kuypers, medewerkster bij de organisatie 'Iedereen Leest', glimlacht begrijpend. "Deze vraag krijg ik erg vaak", erkent ze. De vzw Iedereen Leest wil het enthousiasme voor het lezen bevorderen op alle vlakken.

"Het antwoord is erg moeilijk", klinkt het. "Het lijkt inderdaad zo dat mensen zich minder lang kunnen concentreren. En natuurlijk eist de beeldcultuur aandacht op. Tijdens de laatste decennia zijn er steeds meer soorten media gekomen om boodschappen over te brengen." Ze vervolgt: "Tegelijk lezen we misschien wel meer dan ooit, want ook op ons beeldscherm lezen we artikelen. Ook de ondertitels van een film lezen we. Bovendien worden er vandaag meer boeken uitgegeven dan ooit. Je mag ook niet voorbijgaan aan de komst van audioboeken en podcasts. Ingesproken boeken worden steeds populairder." En ze besluit: "Ja dus, we lezen veel, maar wellicht lezen we anders. Maar de behoefte aan het vertellen en het beluisteren van verhalen, die blijft."

In samenwerking met partners uit de cultuurwereld, het onderwijs en de welzijnssector werkt Iedereen Leest campagnes en programma's uit om het lezen te bevorderen en dat voor verschillende leeftijdsgroepen. "Toch richten we ons vooral op kinderen en jongeren", duidt Tine Kuypers. "Wanneer ze het enthousiasme voor lezen mee krijgen, behouden ze dat vaak en blijven ze ook op latere leeftijd graag lezen." Ze verwijst onder meer naar de Jeugdboekenmaand, de Voorleesweek, Boekstart dat ouders en hun baby's of peuters wil laten genieten van boeken, of

de Kinder- en Jeugdjury, de grootste jonge lezersjury van Vlaanderen. De boekenzoeker helpt jonge lezers van nul tot achttien jaar dan weer zoeken naar een leuk boek. Op basis van hun interesses, hobby's of gevoelens krijgen ze boekentips op maat.

De Facebookgroep 'Iedereen leest-Wat lees jij?' die de vereniging tien jaar geleden oprichtte, is met om en bij twintigduizend leden erg populair. Het is een actieve groep op Facebook waar mensen dagelijks enthousiast leestips en leeservaringen uitwisselen en online met elkaar in gesprek gaan over boeken. Op haar website bundelt Iedereen Leest ook informatie over lokale leesclubs, samenleesgroepen of voorlezen-aan-huiswerkingen enzovoort. De doelgroepen zijn divers. Zo brengt de Antwerpse vzw De Dagen literatuur op kwetsbare plekken. Deze vereniging organiseert leesavonden, interviews met schrijvers en bekende lezers, steeds op verschillende plekken en altijd gratis toegankelijk voor iedereen.

De zeventien medewerkers van Iedereen Leest willen vooral veel enthousiasme en passie voor het lezen doorgeven. "We streven ernaar dat iedereen kan ontdekken hoe leuk en hoe rijk lezen kan zijn", droomt Tine luidop. Lezen? Ja graag!

Saskia van den Kieboom

Info op www.iedereenleest.be

LANCEERMOMENT 'HANDELINGEN'

Op 1 december, het begin van de advent, wordt het driejarige pastorale thema *Handelingen van de Apostelen* van ons bisdom gelanceerd in de reeds bestaande pastorale eenheden en de pastorale eenheden in wording. Ze worden uitgenodigd om die dag in minstens één geloofskern een hoofdstuk uit *Handelingen* meermaals voor te lezen, om zo de brede geloofsgemeenschap te enthousiasmeren om ook in dit Bijbelboek te beginnen te lezen. En niet zomaar een hoofdstuk! Elk van de 28 pastorale eenheden in ons bisdom kreeg een van de 28 hoofdstukken uit *Handelingen* toegewezen. Zo klinkt op de lanceerdag van het pastoraal project meteen het hele boek *Handelingen* op een symbolische manier in ons bisdom.

De werkgroep Handelingen wil het Woord dat op dit lanceermoment weerklinkt, graag in beeld brengen. Daarom roepen we iedereen op om een foto of een impressie van dat moment te bezorgen via handelingen@bisdomantwerpen.be. Met Pinksteren 2020 zullen de pastorale eenheden opnieuw uitgenodigd worden om mee te werken aan het project Handelingen. Verdere info volgt. Alle pastorale eenheden kregen inmiddels een folder met suggesties om het lanceermoment concreet uit te werken. Wie nog vragen heeft, kan contact opnemen met bart.willemen@bisdomantwerpen.be of anke.mertens@bisdomantwerpen.be.

Meer informatie over het project Handelingen via www.bisdomantwerpen.be.

GODS' WOORD

Dei Verbum of *Gods woord* zijn de eerste woorden en meteen ook de titel van de *Dogmatische constitutie over de goddelijke openbaring* van het Tweede Vaticaans Concilie (1965). In de inleiding wordt uitgelegd dat het de bedoeling is van dat document “de authentieke leer over de goddelijke openbaring en over het doorgeven van die openbaring voor te houden, opdat de gehele wereld door te horen moge geloven in de heilsboodschap [...]”.

Het Tweede Vaticaans Concilie stond voor de uitdaging om de verhouding tussen Bijbel, traditie en leergezag in het geloof van de katholieke Kerk te verduidelijken omwille van een aantal redenen. Zo waren er de vragen met betrekking tot de uitleg van de Bijbel (exegese). De encycliek *Divino Afflante Spiritu* (1943) had wel de weg geopend voor het historisch-kritische Bijbelonderzoek door katholieke wetenschappers, maar de centrale vraag bleef: welk gezag en welke rol kent de katholieke Kerk toe aan de Bijbel?

De kwestie was tevens van belang voor de oecumenische dialoog met de andere christenen omdat de katholieke Kerk vóór Vaticanum II meer de nadruk legde op het kerkelijke leergezag dan op de Schrift, in tegenstelling tot de christenen uit de Reformatie voor wie de Bijbel centraal stond. Bovendien leidde protestantse wetenschappelijke exegese tot heel wat conclusies die geen redelijk mens kon weigeren onder ogen te zien.

Al in de eerste zitting van het Concilie kwam het “schema” over “de bronnen van de openbaring” ter discussie. Omdat dat ontwerp erg veroordelend sprak over het historisch-kritisch Bijbelonderzoek en het protestantisme, kreeg het scherpe kritiek van de meerderheid van de concilievaders. De Brugse bisschop De Smedt omschreef de tekst toen als niet-Bijbels, niet-oecumenisch, en niet-pastoraal. Daarop vertrouwde paus Johannes XXIII het thema toe aan een gemengde commissie, die de tekst herschreef vanuit een positieve waardering van het historische en literaire Bijbelonderzoek en in een andere taal: meer geënt op de Bijbel en de vroege kerkvaders, en niet vijandig tegenover andere Kerken. Het document werd ten slotte zo goed als unaniem goedgekeurd en plechtig afgekondigd in 1965.

De eerste alinea van de constitutie geeft meteen de leessleutel voor het hele document mee: Gods woord voor de christenen is de levende (verrezen) Jezus. In plaats van te spreken over de Schrift en de Traditie als twee bronnen van de goddelijke openbaring, wordt Christus de enige Bron. Hem leren we kennen door de Schrift, geïnterpreteerd door de Heilige Geest, die werkzaam is in de Kerk. Het Oude Testament vindt

© Ignace de Corswarem

in Hem zijn “vervulling” en het Nieuwe Testament getuigt van Hem. De Kerk wordt omschreven als de vergadering die “Gods Woord eerbiedig beluistert en trouw verkondigt”. Gods woord – dus de levende Christus – is de bestaansreden van de Kerk, die dat woord moet “beluisteren” (beleven) om het door te geven (“verkondigen”) als woord van leven voor alle mensen.

Dat betekent dat christenen geen “mensen van het boek” zijn, maar mensen die leven in Jezus’ Geest. Omdat “wie de Schrift niet kent, Christus niet kent” (Hiëronymus, § 25), moet de Schrift – Oude én Nieuwe Testament – centraal staan in het gebed, de studie en het leven van elke christen en van elke christelijke gemeenschap. De liturgievorming na het Concilie herstelde de “woorddienst” in ere als een wezenlijk deel van de eucharistievering samen met de “tafel dienst”. En zoals het lichaam van Christus in het geconsacreerde brood heeft ook de Schrift recht op verering (§ 21). Daarom werd naast “Sacramentsdag” door paus Franciscus nu ook een “Dag van het Woord” ingevoerd.

Blijft de vraag of de katholieken nu ook meer bidden met de Schrift dan vroeger.

Rik Hoet

GETUIGENIS

“Het is niet zo vanzelfsprekend om tijdens het lezen van een hoofdstuk uit ‘Handelingen’ enkel bij de tekst te blijven. Je begint automatisch in te vullen. En dus het vraagt een inspanning om te zeggen: ‘Nee, begin nog eens terug van voor af aan en lees nu eens eerst de tekst.’ En pas tijdens de tweede lectuur vink je woorden aan en laat je je gedachten afdwalen. Dat zijn we niet gewend”, klonk het bij een deelnemer aan de vicariale conferentie voor alle beroepspastores in de Kempen op 8 oktober in Boechout. Daar werd alvast een oefenronde gehouden om de tekst van Handelingen te lezen.

GETUIGENIS

“Lezen en luisteren is een ervaring van ontmoeting. Bekering en roeping verloopt altijd via mensen, zonder dat je dat kunt plannen, zonder dat je dat kunt uitstippelen. Het is je laten meevoeren op een flow die van elders komt.”

GETUIGENIS

“Het gaat erg traag, maar dat heeft de tekst ook nodig. Instelling en doelgroep zijn belangrijk. Voor jongeren bijvoorbeeld zal de methodiek van het driemaal lezen een oefenmoment zijn om op een niet-flitsende manier met teksten om te leren omgaan.”

ONTVANKELIJK VOOR HET WOORD

Hij werd in 1982 tot priester gewijd. Nadien werkte hij als leerkracht, inspecteur en directeur in Don Bosco-scholen. Vandaag is hij actief in het Bartimeusproject dat hij in 2009 opstartte voor de evangelisatie van jongvolwassenen, met bijzondere aandacht voor jonge gezinnen, en in de parochies van Groot-Bijgaarden en Dilbeek. Net voor de zomer benoemden de Belgische bisschoppen hem tot geestelijk raadgever van Europascouts België. Salesiaan Eric Haelvoet is duidelijk een man van vele talenten. Bovendien schreef hij een aantal boeken over ‘lectio divina’. “Lectio divina is een eeuwenoude methode om op een systematische en aandachtige wijze de Bijbel en in het bijzonder evangeliëverhalen te lezen. Centraal staat niet de exegese (al wordt deze wel door de begeleider geïntegreerd) maar de betekenis van het verhaal voor het persoonlijke leven”, legt de salesiaan uit.

› Eric Haelvoet, salesiaan van Don Bosco

Deze leeswijze kun je – uiteraard – ook toepassen op *Handelingen*. Hoe kunnen we in ons bisdom tijdens het pastorale project de komende drie jaar aan de slag gaan met de ‘lectio divina’? “Er zijn meerdere lectio divinamethodes”, legt Eric Haelvoet uit. “Het gaat altijd over het methodisch lezen van het woord van God (Bijbel). Dat kan persoonlijk gebeuren of in groep. In de methode die ik in Israël leerde kennen, zet de persoon of zetten de deelnemers vijf stappen.”

- In de korte start, de *statio*, hou je bewust halt om het hoofd en het hart leeg te maken, zodat het Woord binnen kan komen. Je laat alles los waarmee je in het dagelijkse leven bezig bent.
- Tijdens de langste stap, de *lectio*, probeer je de inhoud te begrijpen: de grote lijnen, maar ook alle details krijgen de volle aandacht. In groep ontstaat er een echt geloofsgesprek, waarbij je het roerend oneens mag zijn met elkaar. In de mate waarin de deelnemers daaraan nood hebben, brengt de begeleider exegetische elementen aan in het gesprek.

- Na een pauze ga je over naar de *meditatio*: hoe raken de tekst en het gesprek van de lectio mij, mijn persoon, mijn leven? Wat brengt Gods woord in mij teweeg? Je reageert vanaf nu niet meer op elkaar uit respect voor het persoonlijker karakter van deze fase.
- In de vierde stap gebeuren er twee dingen. De *oratio* staat voor gebed: je geeft antwoord aan God. Want Hij verwacht jouw wederwoord. In deze fase is er heel wat stilte: tijdens de *contemplatio* weet je God aanwezig. Je bent bewust aanwezig bij God en luistert naar wat Hij jou in de diepte van je persoon zegt. Je leert geleidelijk een gevoeligheid te ontwikkelen voor zijn innerlijke aanrakingen.
- De lectio eindigt met de *actio*: ieder beslist voor zichzelf wat hij of zij concreet zal doen om Gods Woord te beleven.

In een reeks boeken pende Eric de ervaringen neer van zijn persoonlijke lectio divina sinds september 2009 en van de 340 lectio's in groep. De eerste drie boeken bieden een gebedsbezinning bij alle evangeliëteksten van de zon- en feestdagen van het A-, B- en C-jaar. Het vierde boek reikt gebedsbezinningen aan bij de evangeliëteksten van Mattheus die niet voorkomen op zon- en feestdagen. Idem voor boek vijf voor het Marcusevangelie. Een gelijkaardige oefening voor het Lucas- en het Johannesevangelie volgt nog. Dan zal er minstens één gebedsbezinning ter beschikking zijn bij alle teksten van de vier evangelië.

Zelf is Eric naar eigen zeggen geen specialist van *Handelingen*, maar hij benadrukt meteen dat je de lectio divinamethode ook prima kan toepassen op dat Bijbelboek. “De lectio divinamethode kun je toepassen op nagenoeg alle Bijbelteksten, dus ook op die van *Handelingen*. Deze methode helpt echt stil te staan bij die verhalen en ze dieper te laten binnendringen in je persoon en je leven.” Hij besluit: “Dat tweede boek van Lucas biedt ons een boeiende en leerrijke inblik in het leven van de eerste kerkgemeenschap. Dat werkt inspirerend, soms ontvucherend. Er zijn teksten van *Handelingen* die mij sterk aanspreken: het pinkstergebeuren, het eerste ‘conclie’, het verhaal over Stefanus en Paulus ...”

Marjolein Bruyndonckx

Meer info bij eric.haelvoet@outlook.be

GETUIGENIS

“Tijdens het lezen in stilte, bedacht ik dat het mooi moet zijn wanneer de tekst wordt voorgelezen. Als je zonder geschreven tekst luistert naar een verhaal dat wordt voorgelezen, komt dat heel anders binnen.”

KIND VAN ZIJN TIJD

PORTRETTE VAN LUCAS

Wat is vijftig jaar in de geschiedenis van de Kerk? Het is snel uitgerekend: ongeveer 2,5 procent. Dat lijkt niet veel. Toch is het meer dan je zou verwachten. Wie vandaag naar een film uit de jaren 1970-80 kijkt, komt in een andere wereld terecht. Het beeld is schimmiger en de acteurs lopen anders gekleed. **We horen woorden die we nu niet meer in de mond nemen. Toch zijn de diepte van relaties en de intensiteit van emoties herkenbaar. De geschiedenis is geen rechte lijn. Iets dergelijks geldt ook voor de boeken van Lucas. Rond het jaar 80 na Christus blikt Lucas in zijn evangelie terug naar Jezus (± 29-33) en in 'Handelingen van de Apostelen' naar de vroege Kerk (tot ± 63).**

David Godecharle

Zijn in *Handelingen* de naakte wortels van het christelijke geloof te zien? Strikt genomen niet. Lucas is geen archeoloog, die artefacten uit het verleden in hun vroegere staat reconstrueert. Hij staat midden zijn eigen tijd. *Handelingen* gaat over de wortels van de Kerk, en is meteen ook een actualisatie van die wortels. Dat is een grondprincipe van de christelijke

traditie: geloof komt uit het gehoor, *fides ex auditu* (Romeinen 10, 17). Naakte wortels overleven niet. De wortels van de Kerk zijn gevoed door het getuigenis van mensen over hun relatie met God, het leven van Jezus en de inspiratie van de Geest.

Lucas is, zoals elke mens, een 'kind van zijn tijd'. Als kind neem je vele zaken van het leven voor vanzelfsprekend. Je komt in een wereld terecht met allerlei afspraken, gewoonten en principes. Tegelijk weten kinderen spontaan buiten de lijntjes te kleuren en verrassend uit de hoek te komen. Een kind van zijn tijd is iemand die zich volop in de samenleving beweegt en daar toch op soms wonderlijke wijze weet uit te breken.

Hoe getuigt Lucas over de vroege Kerk? Hij is de traditie ingegaan als 'de historicus'. Terecht. Lucas is de eerste auteur die het christendom voorstelt in de beschrijving van een geschiedenis. In *Handelingen* zijn de vragen 'wat is ons geloof' en 'waar komen we vandaan' onlosmakelijk verbonden. We schetsen drie portretten van Lucas in zijn verhaal over de vroege Kerk.

Crisismanager

Wanneer Lucas schrijft, gaat de vroege Kerk door een crisis. De gemeenschap staat voor zware uitdagingen, zowel extern als intern. Na de dood van geloofsdragers als Petrus, Paulus en Jakobus dreigt er diepe verdeeldheid onder de gemeenten van de vroege wereldkerk. De tijd van de ooggetuigen van het leven van Jezus is voorbij. Het zijn bovendien de jaren na de val van Jeruzalem en de dramatische verwoesting van de tempel, wat het einde

inluidt van de christelijke oergemeente. Daarmee is de geografische connectie met de kruisdood en opstanding van Jezus én het begin van de christelijke gemeenschap doorgeknipt. De Kerk glijdt op het einde van de eerste eeuw steeds verder weg van haar oorsprong. Daarbij komt nog de heersende onduidelijkheid over de wederkomst van Jezus. Sommige volgelingen hadden hem al verwacht, anderen hopen op een spoedige komst en nog anderen laten het mysterie open.

Dat er iets moet gebeuren, is duidelijk. Maar wat? Wie staat op? Op welke termijn? Het antwoord komt in de vorm van een nieuw literair genre: het evangelie. De evangeliën zijn het teken van een veranderd historisch bewustzijn: het verhaal van Jezus is niet langer rechtstreeks toegankelijk en moet schriftelijk bewaard worden. Lucas gaat nog een stap verder: hij heeft het over Jezus én de vroege Kerk. Ook het verhaal van de apostelen, en vroegste leerlingen en gemeenschappen moet bewaard blijven. Sterker nog, de 'tijd van de Kerk' is nog niet ten einde. Het is geen verhaal om op terug te blikken, maar om zuurstof toe te dienen met het oog op de toekomst.

Je zou Lucas een crisismanager kunnen noemen, maar dan wel een goede: iemand die de huidige situatie juist inschat, maar ook een nieuw elan laat groeien. Hij gaat niet 'neutraal' te werk. Hij werkt van binnenuit. Wat Lucas drijft, is de boodschap van Jezus en de opdracht die de gemeenschap van zijn leerlingen meekreeg. Dat wordt al snel duidelijk in *Handelingen*: "Gij zult kracht ontvangen van de Heilige Geest die over u komt, om mijn getuigen te zijn in Jeruzalem, in geheel Judea en Samaria en tot het uiteinde der aarde" (1, 8).

© Ilse Van Halst

› *The Bridge Without A Name. De brug zonder naam, die de Chinese kunstenaar Ai Weiwei bouwde op vraag van het Middelheimmuseum. Het werd geen gewoon bruggetje. Het dek werd een reliëf van planken, zodat oversteken niet vanzelfsprekend is. Meteen zet het werk je aan tot reflectie over bruggen bouwen en oversteken.*

Bruggenbouwer

Lucas schrijft met open vizier. Het verhaal van de Kerk is er een van gemeenschap, universaliteit, open dialoog en confrontatie. Zo heerst in de oergemeente in Jeruzalem een hoog ideaal van onderlinge gemeenschap (*koinōnia*). Lucas schetst dat kernachtig in zijn *summaria*, bijvoorbeeld: “Ze wijdden zich trouw aan het onderwijs dat de apostelen gaven, en aan de onderlinge gemeenschap, het breken van het brood en het gebed” (2, 42, Willibrordvertaling 1995).

Na de moord op Stefanus, de eerste martelaar, verspreiden de leerlingen zich over het hele Middellandse Zeegebied. De Kerk evolueert van een plaatselijke gemeenschap naar een wereldkerk. Dat vraagt om een ander soort verbinding. De hamvraag van het boek *Handelingen* dringt zich nu op. Jezus was een Jood, zoals zijn apostelen en vroegste leerlingen. Kan het Evangelie ook verkondigd worden aan niet-Joden? Mag het verbond van God met Israël opengebroken worden naar alle volkeren? Is de Kerk universeel? Petrus en vooral Paulus openen de deuren naar de wereld. Dat is niet vanzelfsprekend. Beiden worden in Jeruzalem ter verantwoording geroepen (11, 1-18; 15, 1-35). Maar Petrus is helder over dé autoriteit achter de universele missie van de Kerk: “Hoe zou ik in staat zijn God tegen te houden?” (11, 17).

De gevolgen zijn niet min. Lucas slaat bruggen van Jeruzalem over de centrumsteden in de diaspora naar de toenmalige hoofdstad van de wereld, Rome. Allerlei overtuigingen, culturen en praktijken passeren de revue. Ondanks afnemende tolerantie tussen christenen en Joden in

zijn eigen tijd, blijft Lucas wijzen op hun historische banden en verwantschap. Ook schuwt hij de Grieks-Romeinse wereld niet. In Athene, het centrum van de klassieke filosofie, spreekt Paulus over de God die allen “zouden zoeken, of Hem wellicht tastenderwijze zouden vinden; Hij is immers niet ver van ieder van ons” (17, 27).

Lucas is niet naïef of al te gemakkelijk optimistisch. In zijn zoeken naar verbinding laat hij ruimte voor verschil en confrontatie. *Handelingen* zwijgt niet over ongemakkelijke conflicten in de Kerk. We lezen over conflicten in de oergemeente (6, 1-6), een confrontatie van Petrus met de ‘apostelen en broeders’ (Hnd 11, 1-4) en de breuk tussen Paulus en Barnabas (15, 36-41). Nergens in het Nieuwe Testament wordt zoveel geschreven over vervolging en gevangenneming. De Kerk is niet gegroeid uit de weg van de minste weerstand. Toch laat Lucas zien hoe echte identiteit pas ontstaat uit levende verbondenheid met medestanders én tegenstanders, maar vooral met het werk van God in Jezus en zijn Geest.

Wegenwerker

Het christelijke geloof wordt in *Handelingen* ‘de weg’ genoemd (onder meer 16, 17; 24, 14). Volgelingen van Jezus zijn aanhangers van ‘de weg’. De Kerk ontstaat uit de opdracht van de verrezen Jezus en verwacht zijn wederkomst. Ze heeft geen begin of einde in zichzelf. Stilstaan is voor Lucas evenmin een optie. Na de hemelvaart van Jezus verschijnen twee mannen met een heldere boodschap: “Mannen van Galilea, wat staat ge naar de hemel te kijken?” (1, 11). Op Pinksteren worden de leerlingen definitief in beweging gebracht

door de Heilige Geest (2, 1-13). De Kerk is altijd onderweg. Dat is haar opdracht. Dat zit in haar natuur.

De geschiedenis van Jezus en de Kerk waarover Lucas schrijft, is een geschiedenis van redding en bevrijding. Lucas is een ‘heilshistoricus’. Hij ziet God verlossend aan het werk doorheen alles wat hij beschrijft. Lucas staat in de traditie van de Joodse, ‘belijdende’ geschiedschrijving. Maar die belijdenis hangt niet in de lucht. *Handelingen* gaat heel concreet over “de gebeurtenissen die onder ons hebben plaatsgevonden” (Lucas 1, 1). Opvallend hierbij is de waardering voor ‘de wereld’. Dat is de plaats waar God en mensen elkaar ontmoeten. Daarbij gaat het over de zichtbare en ervaarbare wereld waarin hij leefde, over het Romeinse Rijk, met zijn steden en wegen, tempels en verzamelplaatsen, autoriteiten en gevangenis. Daar gebeurt het. God wendt zich niet van de wereld af, Hij treedt haar tegemoet.

Het hele boek *Handelingen* leest als een oproep om mee te stappen op de ‘weg’ van Jezus en zijn leerlingen. De groei van de Kerk is de groei van het Woord (13, 49), dat in menselijke woorden gestalte krijgt. In zijn evangelie en *Handelingen* nodigt Lucas ons uit tot een ‘leesgemeenschap’ van het Woord. Zo is het ook met de ‘weg’. We bezitten haar niet. Het is de ‘weg van God’ (18, 26). Maar we mogen haar zichtbaarheid geven en uitbreiden. Met het open einde van zijn boek laat Lucas ons alle ruimte om verder te werken aan die weg. Waartoe dat zal leiden? Dat legt hij opvallend genoeg in de mond van de Joodse Schriftgeleerde Gamaliël: “Als het mensenwerk is wat zij willen en doen, dan zal op het niets uitlopen; maar komt het van God, dan kunt u hen toch niet vernietigen” (5, 38-39, Willebrordvertaling 1995).

MEERSEL-DREEF

NOSTALGIE, VOLKSDEVOTIE EN HEDENDAAGS GELOVEN

Op de grens van België met Nederland ligt het dorpje Meersel-Dreef. Het noordelijkste dorp van ons land is meteen het kleinste dorp van Hoogstraten, met een luttele duizend inwoners, de helft Belgen, de helft Nederlanders. De sfeer is er gemoedelijk. De aanwezigheid van het kapucijnenklooster heeft altijd al een aantrekkingskracht uitgeoefend op toeristen en bedevaarders. De kapucijnen vestigden zich in Meersel-Dreef in 1687, werden verdreven tijdens de Franse Revolutie, waarna de trappisten van Westmalle er een tijdlang de honneurs waamamen. Vanaf 1875 verwelkomde het dorp de kapucijnen opnieuw met open armen.

Saskia van den Kieboom

Opmerkelijk in Meersel-Dreef is het Mariapark, dat ontstond in 1895, met talloze religieuze beelden en een Mariagrot. Het is echter geen gewone Mariagrot. Ze heeft een belangrijk verhaal te vertellen dat brandend actueel is voor de kapucijnengemeenschap vandaag in ons land. De grot werd gebouwd als een inlossing van een belofte. Destijds ondernam de provinciale overste van de kapucijnen een gevaarlijke zeereis om op missie te gaan in Pakistan. Het schip werd geteisterd door zware stormen en dreigde te vergaan. Pater Jan-Baptist Rutten uit Meerle beloofde een Mariagrot te bouwen als hun overste veilig terug zou keren. De overste rondde zijn missie in Pakistan met succes af, stichtte een kapucijnenorde in de stad Lahore, en keerde behouden terug. Sindsdien vallen België en Pakistan onder een en dezelfde provincie. Vele missies naar Pakistan volgden en het Mariapark lokte veel bedevaarders naar Meersel-Dreef.

Inmiddels zijn we meer dan een eeuw verder. Meersel-Dreef is nog steeds een toeristische trekpleister. Wandelaars en fietsers toeven er graag. De gezellige cafés en terrasjes zijn daar niet vreemd aan. En het Mariapark trekt heel wat pelgrims. Met het kapucijnenklooster was het enkele jaren geleden echter niet

zo best gesteld. Renovatiewerkzaamheden drongen zich op, en de weinige paters die er nog woonden, werden oud. Een toekomst in Meersel-Dreef hadden ze bijna opgegeven, tot de jonge Kenny Brack er gardiaan werd.

Hij hoorde van de plannen om het klooster te renoveren in zijn oorspronkelijke staat, en bezoekers zo een inkijk te geven in zijn rijk verleden. "Dat kan de bedoeling toch niet zijn", meende pater Kenny. "We zijn er nog. We zijn nog geen geschiedenis. We moeten niet terugblikken, maar vooruitkijken!" Hoe, wist Kenny nog niet, maar hij was vastberaden om het klooster nieuw leven in te blazen.

Onder zijn enthousiaste impuls ontstond er een werkgroep van buurtbewoners, sympathisanten uit de jonge franciscaanse beweging YouFra en gelovigen uit de pastorale eenheid Sint-Franciscus. Er werd gewikt en gewogen, gezocht en nagedacht. Het werd een proces van jaren, dat uitmondde in de opening in maart 2019 van het 'Franciscaanse belevingscentrum' in samenwerking met Exponanza. Deze ideeën- en vormgevingsstudio gespecialiseerd in het vormgeven van tentoonstellingen, mocht met zeven franciscaanse thema's aan de slag en

kreeg daarbij carte blanche. Hun resultaat zijn zeven belevingsruimtes, één voor elk thema.

“Misschien schrik je even bij het openen van een deur om bijna tegelijkertijd overweldigd te worden door een gemoedsrust die over je komt”, waarschuwt Kenny met een lach in zijn stem. “Een lichtpaneel met summiere uitleg helpt de bezoekers om een link te zoeken met onze franciscaanse spiritualiteit. Want Franciscus van Assisi is jouw gids op je tocht door de themaruimten. Ieder thema heeft iets te maken met jouw spiritualiteit en met de spirit van Franciscus.” Samen met het belevingscentrum werd een nieuw gastenverblijf geopend waar kleine groepen enkele dagen kunnen meeleven met de paters.

De eerste ruimte biedt een tijdslijn met het leven van Franciscus. Een brokje geschiedenis en achtergrondinformatie om de andere ruimtes goed te kunnen begrijpen.

Een groot scherm vult de tweede ruimte. Een scherm met mensen. Mensen van verschillende leeftijden. Mannen, vrouwen, kinderen. Oud en jong. Mensen met verschillende huidskleuren. Met verschillende ogen. Ze komen en gaan, maar niet vooraleer ze even halthouden en je aankijken. Wie zijn ze? Zijn het vreemden? Zijn het vrienden in spe? Wil ik ze leren kennen? Of wil ik niets van ze weten? Omdat ze anders zijn dan ik? Franciscus daagt ons uit om de andere, de vreemde, in alle oprechtheid te ontmoeten, zoals hij zelf achthonderd jaar geleden een sultan ontmoette. Niet om hem te bekeren, maar gewoon om in vrede met hem van gedachten te wisselen. De interreligieuze dialoog avant la lettre. Kunnen wij dat ook: de vreemde in alle oprechtheid ontmoeten?

De kloostergangen waarin het belevingscentrum is gevestigd, heeft ook een binnenplaats. Het pandhof is de tuin van de gemeenschap, waar vroeger overleden broeders werden begraven. Nu is ze bezaaid met leistenen, waarop je de naam van een overledene mag schrijven. Zo wordt iedere steen een herdenking, een gebed. Aan de muur hangt een San Damianokruis. Alle gebeden mogen er klinken. Het is stil. Alleen het geluid van de vogels klinkt er. Het een mystieke ervaring. Hemel en aarde komen er samen.

Franciscus werd in zijn leven soms geteisterd door hevige depressies. Dat hij deze duistere kant van het mens-zijn heeft gekend, ondervinden we in een donkere ruimte waar enkel de neonletters *Deus meus et omnia* in een spiegel oplichten. Mijn God en mijn alles. Hoe donker het leven soms ook is, God is er altijd. God ziet je altijd. Zelfs wanneer we met koude en strenge ogen naar onszelf kijken, is God er om ons op het hart te drukken: “Ik hou van je zoals je bent. Je bent goed.” Franciscus leerde ondanks alle moeilijkheden deze stem van God te horen.

Daarop belanden we in een kille ruimte. Door een grote spleet in de muur valt licht binnen. Het doet denken aan het liedje *Anthem* van Leonard Cohen. “There’s a crack in everything, but that’s where the light comes in.” In deze ruimte is dat letterlijk het geval. De ruimte is niet aangekleed en doet koud aan, als een naakt en weerloos mens. Ontdaan van alle opsmuk. Arm. Maar juist in die armoede is er ruimte voor God. Zo dacht Franciscus er zelf over: “Ik heb niets nodig, alleen God. De mens kan nog zo arm zijn, op het moment dat er ruimte is waar God naar binnen kan schijnen, wordt veel mogelijk.”

In de volgende ruimte is het even schrikken. Licht daar een wolf? Franciscus schreef over de wolf van Gubbio. Het ultieme kwaad, volgens de mensen in het dorp. “Verzorg de wolf, noem hem broeder en kijk hem in de ogen!”, zei Franciscus. En plots werd de wolf minder eng en leefde hij vreedzaam samen met de mensen van Gubbio. Je kunt op de vlucht slaan, je kunt angst bevechten of bevroren van angst. Het meest doeltreffend is het gevaar in de ogen te kijken. In vertrouwen op God, jezelf loslaten. Dan hoeft je niet meer angstig te zijn.

In de laatste ruimte horen we vogels fluiten in een bos. Door enkele koptelefoons weerklinkt het zonnelied waarin Franciscus de schepping bezingt. Alles wat God geschapen heeft, is mooi en goed. Alles is liefde. De zon, de maan, de wind, de regen, de dieren en de mensen.

De ruimtes kunnen in groep worden bezocht, maar het mooiste is ze individueel op je eigen tempo te ontdekken en te beleven. Volkse devotie en hedendaagse spirituele beleving komen samen in Meersel-Dreef. Kenny hoopt op deze manier nieuw leven te blazen in het klooster en de gemeenschap te verjongen en internationaliseren, zoals reeds volop gebeurt in Antwerpen. Belgische paters gingen ooit op missie naar Pakistan, nu komen Pakistaanse broeders op missie naar België, in de toekomst mogelijk ook naar Meersel-Dreef. En zo is de cirkel rond.

Wil je graag het klooster en het belevingscentrum bezoeken? Maak dan een afspraak via gardiaan Kenny Brack: kenny.brack1@gmail.com

DOOPINITIATIE

EEN VRUCHTBARE WEG

De weg die ouders met hun kind of die volwassenen afleggen naar het ontvangen van het doopsel is een kans om verschillende groepen mensen een hernieuwde impuls in hun geloofservaring te bieden, klein of groot. Het gaat daarbij niet alleen om de kandidaten zelf en hun ouders maar ook om de geloofsbegeleiders, de peters en meters en de leden van de brede geloofsgemeenschap. Ook zij bereiden op een verdiepende manier de hernieuwing van hun doopgeloften op Pasen voor.

Bart Willemen

Van geloofsleerling naar doopleerling

Tijdens de eerste zondag van de advent worden in een aantal geloofsgemeenschappen in ons bisdom volwassenen tijdens een viering opgenomen in het catechumenaat. Ze worden catechumenen of geloofsleerlingen. Aan het begin van de veertigdagentijd worden ze vervolgens in de uitverkiezingsviering en naamopgave doopleerlingen. Net vóór de laatste periode naar het doopsel, in de Goede Week, worden ze traditioneel gezalfd met catechumenenolie. Het doopsel vindt plaats in de eigen geloofsgemeenschap tijdens de paaswake. Onze bisschop zal hen op Pinksteren het vormsel toedienen. Meteen zijn advent, Pasen en Pinksteren met elkaar verbonden.

Tijdens het hele proces worden deze volwassenen begeleid. De begeleider kan hun

doopmeter of dooppeter zijn, maar ook een andere persoon. Voor de geloofsbegeleider is deze opdracht een geschenk. Catechese of geloofsverdieping is immers een vruchtbare en rijke uitwisseling tussen leerling en begeleider, waarbij beiden aan en van elkaar leren wat het betekent om lid te zijn én te worden van een christelijke gemeenschap. Tegelijk is deze vorm van catechese ook voor de geloofsgemeenschap een verdiepend proces. De aanwezigheid van geloofsleerlingen en doopleerlingen maken en houden een gemeenschap wakker: Wat betekent ons doopsel? Wat betekent het om gedoopt te zijn? Hoe ben ook ik door mijn doopsel gezonden?

Willen alle peters en meters rechtstaan?

Dezelfde verdiepende ervaring hebben diverse leden en groepen van een geloofsgemeenschap ook bij de weg naar een doopsel van een kind. Bijzondere aandacht gaat hier naar de ouders. Net zoals Jozef en Maria brengen ze hun kind naar 'de tempel' om het op te dragen aan de Heer. Wat doet het met ouders als ze hun kinderen naar de Kerk en in de kerk brengen? Ook de dooppeter en/of doopmeter beloven tijdens de doopviering zich mee in te zetten voor de geloofsopvoeding van het kind. Hoe ervaren zij het uitspreken van die belofte? Wat doet dat met hen? Hoe worden ze later herinnerd aan die belofte? Wat zou het met hen doen om sterker betrokken te worden bij het traject van eerste communie en vormsel van hun petekind? Wat zou het geven om mensen samen te roepen op basis van hun peter- en meterschap? Het zijn vragen om bij stil te staan in deze tijden van het vormen van een missionaire Kerk.

Het doopsel in een eucharistieviering

Op steeds meer plekken worden kleine kinderen gedoopt in gemeenschappelijke vieringen, zowel gebedsvieringen als een

eucharistieviering, waarin op verschillende momenten aandacht gaat naar de ouders van het kind. Ook voor de aanwezige leden van de geloofsgemeenschap is dat verdiepend. Ouders die zichzelf en hun kind voorstellen, de hernieuwing van de doopgeloften, de voorbeden voor hun kind: het zijn momenten waarop elke gelovige herinnerd wordt aan zijn of haar doopsel en gezonden zijn.

Het liturgisch congres van 2017 stond stil bij mogelijke stappen om de kinderdoop voor alle betrokkenen catechetisch en missionair te laten werken. De bewegingen in de doopliturgie, het verlengen van de doopinitiatie, het aan het woord laten van ouders tijdens vieringen op weg naar de doopviering van hun kind, het verwelkomen van ouders in de gemeenschap binnen en buiten vieringen: het zijn stuk voor stuk kansen voor een missionaire wending in de doopinitiatie.

Op 21 november vindt om 20 uur in de Sint-Laurentiuskerk in Oostmalle een diocesane vormingsavond plaats over doopinitiatie en de doopviering. Info en inschrijven op www.bisdomantwerpen.be. Klik op de tegel 'Vormingsaanbod verkondiging en catechese 2019-2020'.

Op deze website vind je ook informatie over de weg van het catechumenaat in ons bisdom. Klik op de knop 'Liturgie, catechese en catechumenaat'.

Op zaterdag 29 februari 2020 om 16 uur vindt de uitverkiezingsviering plaats in de kathedraal.

ONS KERKGEBOUW

BETEKENIS EN TOEKOMST

Sommige kerken worden nog goed bezocht, andere niet. De vraag dringt zich dan ook op hoe daarmee om te gaan. “Welk beleid omtrent (her)bestemming moet er gevoerd worden en hoe dragen we het best zorg voor de toekomst van onze kerkgebouwen?”, vragen de Belgische bisschoppen zich af in een verklaring van 27 juni over de betekenis en de toekomst van onze kerkgebouwen. Meteen schetsen ze enkele krijtlijnen. Dat is nodig, schrijven ze, omdat “de infrastructuur die we uit het verleden hebben geërfd niet meer beantwoordt aan de reële situatie van de Kerk in onze samenleving”.

Ilse Van Halst

Vandaag de dag worden te velde al geregeld beslissingen genomen omtrent (her)bestemming van parochiekerken. Sommige gebouwen worden aan de eredienst onttrokken en krijgen een andere bestemming, andere krijgen een nevenbestemming.

Tegelijk verlangt de overheid dat de Kerk een duidelijk kerkenbeleidsplan opstelt. “Die plannen en keuzes worden gemaakt in overleg met alle betrokken partijen, bijzonder ook met de plaatselijke gemeenschappen zelf. Dat maakt een gezamenlijk en coherent beleid voor

het geheel van de Vlaamse Kerk niet gemakkelijker”, beseffen de bisschoppen. Toch willen ze vermijden dat vragen omtrent de toekomst van kerken alleen op het plaatselijke niveau bekeken en beslist worden. “Gezamenlijk beleid is heel belangrijk”, benadrukken ze. “Want de wijze waarop we omgaan met onze kerkgebouwen heeft ook alles te maken met de wijze waarop we als Kerk in de samenleving aanwezig zijn.”

Bovendien zijn ze ervan overtuigd dat de zin en toekomst van onze kerkgebouwen een louter functionele benadering overstijgen: het gaat om meer dan wat we pastoraal nodig hebben. Daarom vertrekt de Bisschoppenconferentie bij het uittekenen van een gemeenschappelijke visie en een beleid op lange termijn van de meervoudige betekenis van het kerkgebouw.

"Zonder woorden zegt een kerkgebouw dat een mens niet leeft van brood alleen"

Hoewel kerken in de eerste plaats dienen “voor de eredienst en de verkondiging van het Evangelie” en “voor alles wat het geloof en de opbouw van de geloofsgemeenschap dient”, zijn ze niet louter bestemd voor de binnenste kring van de geloofsgemeenschap. Het zijn “plaatsen waar men alleen kan zijn, plaatsen voor persoonlijk gebed, plaatsen van stilte”. Daarom zijn en moeten kerken open huizen blijven met open deuren. “Je gaat binnen en buiten en niemand vraagt je wat je komt doen. Niemand vraagt je lidkaart. Het zijn vrijplaatsen voor elke burger, gelovig of niet. Het zijn publieke plaatsen, uniek in hun genre.”

Ook het publieke karakter van een kerkgebouw mag niet onderschat worden. Vele kerken

behoren tot ons cultureel en historisch patrimonium. Ook symbolisch verbinden ze ons met de vorige generaties, met onze geschiedenis en ons verleden. “Het is een teken dat de Kerk midden de samenleving aanwezig wil zijn. Het gebouw is zichtbaar en voor iedereen toegankelijk. En juist daardoor is het zelf sprekend: zonder woorden zegt het dat een mens niet leeft van brood alleen.”

Daaruit vloeit voort dat bij beslissingen omtrent behoud, nevenbestemming of herbesteding niet enkel het pastorale criterium mag spelen. “Vooral bij herbesteding verliest het gebouw niet alleen zijn pastorale bestemming, maar ook zijn publieke en symbolische betekenis. Toch is dit geen pleidooi om alles te behouden. Dat zou in de gegeven omstandigheden onverantwoord zijn.”

De bisschoppen pleiten daarom voor een realistische aanpak, maar vragen tegelijk om bedachtzaam en voorzichtig te werk te gaan bij het nemen van beslissingen.

En belangrijk, “als we een kerk behouden, dan moet die kerk open en toegankelijk zijn”, toch gedurende enkele uren per dag, benadrukken ze. “Men kan ervoor zorgen dat dan iemand aanwezig is, dat er wat info gegeven wordt en dat op de achtergrond ook aangepaste muziek hoorbaar is.” Het zijn kleine tekenen die uitdrukken dat de kerk “een open en gastvrij huis is waar iedereen welkom is.”

Je leest de volledige verklaring op www.kerknet.be, klik op ‘Bisschoppenconferentie’ en dan op de tegel ‘de bisschoppen over betekenis en toekomst van het kerkgebouw’

IN DE KIJKER

WAARHEEN MET KERKELIJK ERFGOED?

© Johan Govaerts

› *Inventariseren en waarden van kerkelijk erfgoed in de Sint-Jozefkerk in Rijkevorsel.*

Kerkelijk erfgoed is een hot topic. Kwamen er enkele jaren geleden een tiental geïnteresseerden naar vergaderingen over nevenbestemming en herbestemming van kerkgebouwen en hun inboedel, dan is de vergaderzaal vandaag vaak te klein voor de opkomst. Er leven dan ook tal van vragen. Deze vragen wil de nieuwe Commissie Kerkelijk Erfgoed die in maart 2019 werd opgericht in ons bisdom coördineren. Ze tekent een eenduidig beleid ter zake uit voor het hele bisdom, vormt een brug met het CRKC, provincie, steden en gemeenten, geeft advies en wil een ruggensteun zijn voor lokale medewerkers en vrijwilligers.

Ilse Van Halst

“Met de toename de laatste jaren van de noden en vragen in verband met roerend en onroerend kerkelijk erfgoed, groeide het inzicht dat we hier ook lokaal dienden op in te zetten”, legt Yordi Sollie uit. De jonge historicus en archivaris op het bisschopshuis is de secretaris van de kersverse diocesane Commissie Kerkelijk Erfgoed die in maart boven de doopvont werd gehouden en een eenduidig beleid moet uittekenen voor het hele bisdom. “Het is niet de bedoeling schoonmoeder te spelen”, benadrukt Yordi. “We geven advies, hakken knopen door in ingewikkelde dossiers en willen vooral een ruggensteun zijn voor lokale medewerkers en vrijwilligers.”

De eerste taak van de piepjonge commissie spitst zich toe op parochiekerken en kapellen die een traject lopen van her- of nevenbestemming of sluiting. “Wat gebeurt er in deze gevallen met de inboedel, die soms beschermd is en inherent verbonden met het gebouw?”, is een van de vele vragen waarover de leden advies geven. Yordi wil alvast een mythe uit de wereld helpen: “Het is niet zo dat je deze in een algemeen depot kan stallen ter bewaring.”

Daarnaast komt de commissie in actie als er nieuwe religieuze ruimtes worden opgetrokken in projecten van herbestemming: “In het sociale project op de site van de kerk van het Heilig Sacrament in Berchem wordt een nieuwe liturgische ruimte voorzien. Hoe moet ze eruitzien? Aan welke criteria moet ze voldoen?”, vraagt Yordi luidop. “Minimale voorwaarden zijn een altaar, een sedes en een ambo, maar hoe moet je die plaatsen, hoe hoog moet het gebouw zijn ... Ook bouwheren zijn in deze vragende partij, want hieromtrent bestaat geen eenduidige regelgeving. De laatste decennia werden er weinig kerken opgetrokken. We hebben hier dan ook weinig ervaring mee.” Hij vervolgt: “Dergelijke vragen spelen ook bij her- of nevenbestemming. Mag je een vals plafond plaatsen in een gotisch gebouw? Dat heeft immers een impact op de symbolische betekenis van dat oorspronkelijk verticaal georiënteerd gebouw.”

De commissie komt driemaandelijks samen en bestaat uit de vicarissen, de vicariale medewerkers voor het parochiekerkenplan (Johan Govaerts en Laurens Vangeel voor het vicariaat Kempen en Marc Philips voor het vicariaat Antwerpen), Paul Vermeulen, Olivier Lins en Yordi Sollie. In een eerste luik van de vergadering behandelt de commissie de lopende dossiers. Van bij de start stelde ze in samenwerking met de provincie Antwerpen en het CRKC een lijst op van lopende projecten.

Vragen die lokaal leven worden via de vicariaatsmedewerkers voor parochiekerkenplannen binnengebracht in de commissie, die bindende adviezen formuleert. De vicariale medewerkers communiceren die ter plaatse en volgen ze op.

“Heb je vragen, zorgen of bedenkingen omtrent kerkelijk erfgoed in jouw parochie, dan neem je best contact op met deze medewerkers die de vraag op hun beurt doorspelen aan de commissie”, benadrukt Yordi. “De vicariale medewerkers kerkenbeleidsplan moeten lokaal trouwens steevast van bij het begin actief betrokken zijn bij elk lokaal project van neven-, herbestemming of sluiting. Ze worden daarin geflankeerd door Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC) enerzijds en de Provincie Antwerpen anderzijds, en in de Kempen ook vaak door erfgoedcellen. Samenwerking en overleg zijn uitermate belangrijk in deze materie, omdat cultuurhistorische, pastorale en overheidsbelangen samenkomen.”

Sommige vragen kunnen de commissieleden zelf behandelen, voor anderen doen ze een beroep op een extern expert, omdat ze zelf niet of nog niet voldoende kennis ter zake hebben. “Daarom besteden we voldoende tijd aan vorming en het uitwisselen van ervaringen.” Vanaf september zet ook het CRKC sterker in op de lokale vraagstukken met lokale erfgoedmedewerkers, die vanuit CRKC via elk bisdom afgevaardigd worden – vanuit ons bisdom Dimitri Stevens – en bij wie de commissie ook kan aankloppen met vragen. De secretaris besluit: “We zijn nog volop onze weg aan het zoeken en expertise aan het opbouwen, maar we weten goed welke richting we uit willen.”

**Vragen voor de commissie dienen
aangebracht via het betrokken
vicariaat Antwerpen of Kempen.**

ESTAFETTE

EEN MEDEWERKER UIT DE KERK AAN HET WOORD

George Kassy uit Afrika dient geregeld de mis in de Sint-Katharinakerk in Hoogstraten. Klokslag 9.30 uur is hij op post.

“Op 15 februari 1966 werd ik geboren in Korhogo in Ivoorkust. Later verhuisde ons gezin naar Kameroen, waar ik tot mijn zesen-dertigste werkte als boekhouder. Om politieke redenen kon ik er niet langer blijven. Met een grote groep mensen vluchtte ik naar Europa. De meesten wonen nu in Frankrijk en in Brussel. Ook ik belandde in 2002 in Brussel. Na een jaar kreeg ik een opvangplaats in Hoogstraten toegewezen. Daar woonde ik tot in 2011, waarna ik verhuisde naar de Luchtbal in Antwerpen. Bijna elke zondag neem ik er de bus naar Hoogstraten om in de Sint-Katharinakerk de mis te dienen.

Ik heb twee zonen, maar mijn vrouw woont in Kameroen. Ook mijn moeder woonde in Kameroen. Ze is onlangs overleden. Enkele

maanden tevoren overleed een jongere broer. Dat heeft haar zo sterk aangegrepen dat ze dat nooit te boven is gekomen. Ik was er niet bij toen ze overleed. Dat stemt me erg verdrietig. Ik kan pas over enkele maanden even terug naar Afrika.

Sinds 2011 werk ik als polyvalente medewerker bij de Stad Antwerpen. Nu eens draai ik mee bij de politiediensten als civiele medewerker, dan weer word ik ingezet op de dienst werkverdeling, of nog elders. Maar nagenoeg elk weekend dien ik de mis.

Ik blijf graag naar Hoogstraten komen, omdat het voor mij het eerste contact met België was. In 2004 vroeg de toenmalige pastoor Jef Smits me om mee te helpen als misdienaar in

de kerk. Dat zag ik meteen zitten, want ook als kind in Ivoorkust diende ik de mis. Toen ik twaalf was, verhuisden we naar Kameroen waar ik opnieuw misdienaar werd in de parochie Saint-Jean Mbanga.

Tijdens de viering bedien ik de klok bij de consecratie en reik ik onze pastoor het water aan bij de communie. Op feestdagen draag ik soms het kruis. En tijdens de Heilig Bloedprocessie ga ik rond met het wierrookvat.

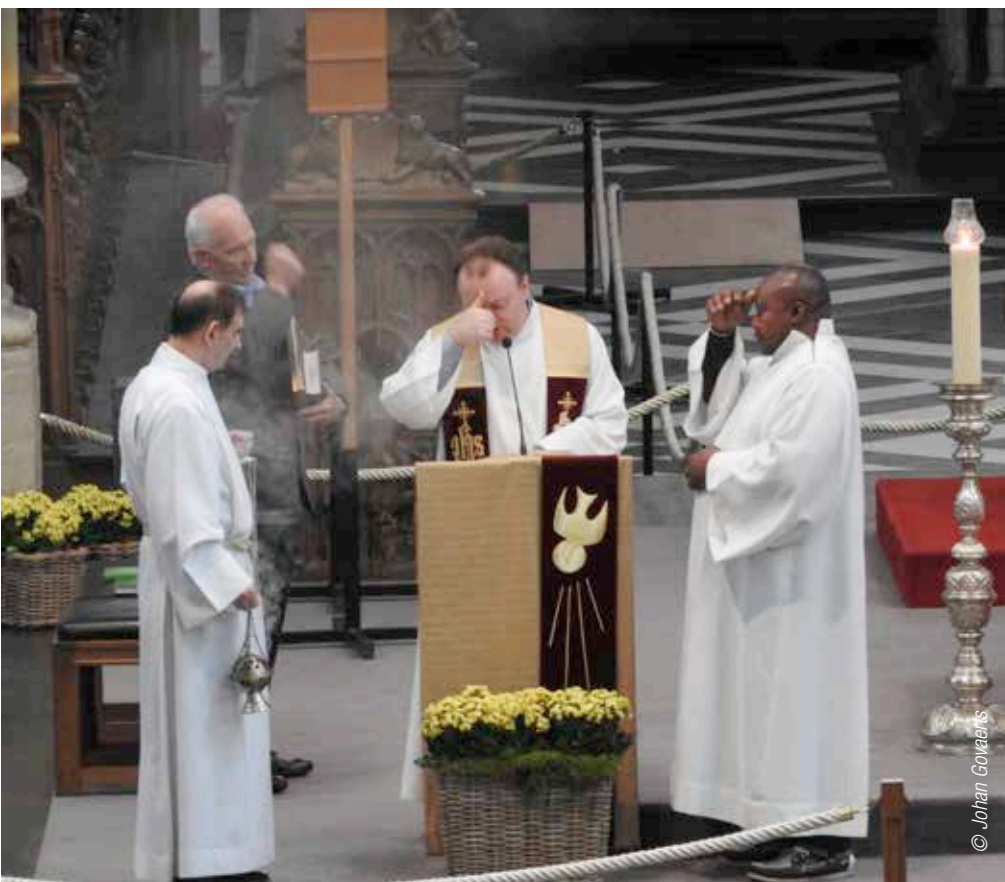
In vergelijking met Afrika gaat het er rustig aan toe in België. Afrika is véél drukker. Maar de warmte van Ivoorkust mis ik wel. Een groot verschil is ook dat je hier eerst een afspraak maakt wanneer je bij iemand op bezoek wil gaan. In Afrika spring je gewoon even binnen. Hier verloopt het leven veel meer via protocollen. Daaraan kan ik maar moeilijk wennen.

Ook het kerkelijke leven hier verschilt sterk van dat in Afrika. Daar dansen en zingen we uit volle borst in de kerk. Hier moet het er rustig aan toe gaan. Dat dansen tijdens de consecratie mis ik wel.

Geloven maakt voor mij integraal deel uit van het leven. Wie niet gelooft riskeert in het kwaad te belanden. Wie gelooft, kiest voor het goede.”

”

Johan Govaerts

DE KIOSK

MEDEDELINGEN

OVERLIJDEN

Koenraad **Coudyzer**, salesiaan van Don Bosco, overleed in Heverlee op 13 juli 2019. Hij was onder meer actief als pastoor in Boechout, Sint-Jan in de Olie, *Vremde*, en als pastoor in Boechout, Sint-Bavo. Hij werd geboren op 29 april 1936 in Ingooigem en daar priester gewijd op 7 december 1968.

Eleutheer Kamiel **Duchatelez**, norbertijn van Averbode, overleed in Averbode op 10 september 2019. Hij was onder meer actief als hulp-parochievicaris in Laakdal, Sint-Lambertus, *Eindhout*. Hij werd geboren op 29 mei 1927 in Tessenderlo en priester gewijd in Averbode op 12 augustus 1951.

Frans **Van Kerckhoven**, priester van ons bisdom, overleed in Meerhout op 20 september 2019. Hij was onder meer actief als pastoor in Meerhout, Sint-Bavo, *Zittaart*, en als pastoraal rusthuiswerker en medewerkend priester in het woon-zorgcentrum De Berk in Meerhout. Hij werd geboren op 2 januari 1929 in Zoerle-Parwijs en priester gewijd in Mechelen op 26 december 1955.

Carl **Van Tichelen**, priester van ons bisdom, overleed in Antwerpen-Wilrijk op 30 augustus 2019. Hij was onder meer actief als leraar in Antwerpen, Sint-Annacollege, onderpastoor in Edegem, Heilige Familie, *Elsdonk*, en als parochievicaris in Antwerpen-Berchem, Sint-Hubertus. Hij werd geboren op 1 december 1930 in Burcht en priester gewijd in Mechelen op 1 september 1957.

STOPZETTINGEN

Damien **Artiges**, priester van het Instituut Chemin Neuf, nam per 1 september 2019 ontslag als rector van de Heilig Hartbasiliek in Antwerpen-Berchem.

Bert **Hellebaut**, diaken van ons bisdom, nam per 1 september 2019 ontslag als diaken in de parochies van de pastorale eenheid Heilige Veronica.

Lutgart **Rens**, pastoraal werkster van ons bisdom, nam per 1 september 2019 ontslag als pastoraal ziekenhuiswerkster in het AZ Rivierenland, campus Rumst, in de pastorale eenheid Rupelkerk Sint-Franciscus.

Jozef **Snyers**, priester van ons bisdom, nam per 1 juli 2019 ontslag als pastoraal rusthuiswerker in het Rusthuis Mariënhove (Ouderenzorg ZCS) in Westmalle, in de pastorale eenheid Heilige Martha en Maria.

Herman **Van Gorp**, priester van het bisdom Aken (Duitsland), nam per 1 augustus 2019 ontslag als pastoraal rusthuiswerker in het woon-zorgcentrum Sint-Lucia in Turnhout en als rector bij de gasthuizusters-augustinessen in Turnhout, in de pastorale eenheid Clara van Assisi.

Helena *Leen* **Van Hilst**, pastoraal werkster, nam per 1 september 2019 ontslag als pastoraal ziekenhuiswerkster in de campus Alexianen in Boechout (Zorggroep Multiversum), in de pastorale eenheid Immanuel.

Indy **Van Noten** nam per 1 september 2019 ontslag als vertegenwoordiger van de katholieke eredienst in het AZ Sint-Jozef in Malle, in de pastorale eenheid Heilige Martha en Maria.

Bart **Willemen** nam per 1 september 2019 ontslag als adjunct-directeur van het Hoger Instituut voor Godsdienstwetenschappen, ressorterend onder het Vicariaat Diocesane Diensten. Hij behoudt zijn overige functies.

ZENDINGEN

Sandra **Cools**, voorheen parochieassistente in opleiding in de parochies van de pastorale eenheid De Heilige Apostelen, verantwoordelijke voor de verkondiging en catechese in de pastorale eenheid De Heilige Apostelen en lid van dit team, werd per 1 september 2019 gezonden als pastoraal werkster, meer bepaald als parochieassistente in de parochies van de pastorale eenheid De Heilige Apostelen (Balen, Mol), voor een periode van zes jaar.

Nico **Peeters** werd per 1 september 2019 gezonden als pastoraal werker, meer bepaald als parochieassistent in de parochies van de pastorale eenheid De Heilige Apostelen (Balen, Mol), voor een periode van zes jaar. Hij blijft er tevens jongerenpastor.

Hilde **Schobben**, voorheen vertegenwoordiger van de katholieke eredienst in het Sint-Dimpna Ziekenhuis in Geel, in de pastorale eenheid Heiligen Dimpna en Gerebernus, werd per 1 oktober 2019 gezonden als pastoraal ziekenhuiswerkster aldaar, voor een periode van zes jaar.

Marcel **Van Campen** werd per 15 september 2019 gezonden als pastoraal werker en benoemd tot parochieassistent in de parochies van de pastorale eenheid Immanuel (Aartselaar, Boechout, Hove, Kontich, Lint), voor een periode van zes jaar.

Thomas **Willemen**, pastoraal werker, voorheen jongerenpastor en medewerker van de Interdiocesane Jeugdendienst in ons bisdom, en stafmedewerker van Gezinspastoraal in ons bisdom, werd per 1 september 2019 gezonden als pastoraal ziekenhuiswerker binnen de instellingen van GZA-groep (campus Sint-Vincentius, Antwerpen en campus Sint-Augustinus, Antwerpen-Wilrijk) in de pastorale eenheid Heilige Damiaan, en campus

Sint-Jozef in Mortsel in de pastorale eenheid Heilige Maria Magdalena, voor een periode van zes jaar.

BENOEMINGEN

Marjolein **Bruyndonckx**, voorheen jongerenpastor voor het Vicariaat Kempen, in de pastorale eenheid Sint-Franciscus (Hoogstraten-Rijkevorsel), werd per 1 oktober 2019 benoemd tot jongerenpastor in de pastorale eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier), voor een periode van zes jaar.

Ruben **Cuyvers** werd per 1 oktober 2019 benoemd tot jongerenpastor in het Vicariaat Kempen, meer bepaald in de pastorale eenheid Sint-Franciscus (Hoogstraten, Rijkevorsel), voor een periode van zes jaar.

Jeffry **De Keyser**, voorheen teamlid en verantwoordelijke voor de diaconie en de solidariteit in de pastorale eenheid Heilige Augustinus (Dessel, Mol (Postel), Retie), werd per 1 september 2019 benoemd tot vertegenwoordiger van de katholieke eredienst in de Alfons Smet Residenties in Dessel, in de pastorale eenheid Heilige Augustinus (Dessel, Mol (Postel), Retie), en dat tot 31 augustus 2020.

Ella **Deweerd** werd per 1 september 2019 benoemd tot jongerenpastor voor het Vicariaat Antwerpen, meer bepaald in de federatie Antwerpen-Centrum, voor een periode van zes jaar.

David **Godecharle** werd per 1 september 2019 benoemd tot teamlid in

de pastorale eenheid Mozes (Heist-op-den-Berg, Putte), voor een periode van zes jaar. Hij blijft zijn andere functies behouden.

Annemarie **Kota** werd per 1 september 2019 benoemd tot teamlid en verantwoordelijke voor de diaconie en de solidariteit in de pastorale eenheid Heilige Augustinus (Dessel, Mol (Postel), Retie), voor een periode van zes jaar.

Marc **Lodewyckx**, diaken van ons bisdom, werd per 1 september 2019 benoemd tot teamlid en verantwoordelijke voor de diaconie en de solidariteit in de pastorale eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier), voor een periode van zes jaar. Hij behoudt zijn overige functies.

Tijdens de advent en de kerstperiode kun je op het binnenplein van het bisschopshuis de kerststal bezichtigen. De houten stal werd vervaardigd door leerlingen van de Vrije Technische Scholen Turnhout. Wanneer: elke werkdag van 9 tot 12 en van 13 tot 17 uur op de Schoenmarkt 2 in Antwerpen.

Op 20 december vanaf 12 uur is iedereen er welkom om er te genieten van een kom hartige soep en elkaars gezelschap, en om mee te zingen met het gelegenheidskoor. De opbrengst van deze 'Soep op de stoep' gaat naar projecten van Welzijnszorg in het kader van haar campagne Samen tegen armoede.

› 'Je bent een parel in Gods hand.' Zo luidde het thema van de jaarlijkse dank- en herdenkingsviering voor de pastorale werkers en werksters en diakens van ons bisdom. Bijna een honderdtal diakens en pastorale werkers en werksters vierden mee op 6 oktober in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen en vernieuwden er hun engagement. Nadien was er tijd voor ontmoeting en een hapje in het bisschopshuis.

Stefan **Willems** werd per 1 september 2019 benoemd tot teamlid in de pastorale eenheid Heilige Martha en Maria (Malle, Zoersel), voor een periode van zes jaar.

AANWERVINGEN

Steven **De Schampelaere** werd per 1 september 2019 benoemd tot adjunct van de bisschoppelijk vicaris voor het Vicariaat Kempen, voor een periode van zes jaar. Hij zal vanuit het vicariaat ondersteuning bieden aan de dekenaten Noorderkempen en Zuiderkempen.

Marc **Phlips** werd per 1 september 2019 benoemd tot adjunct van de bisschoppelijk vicaris voor het Vicariaat Antwerpen, voor een periode van zes jaar.

Dirk **Van der Straeten** werd per 1 september 2019 aangeworven. Vanaf 1 januari 2020 zal hij de verantwoordelijkheid voor de dienst Kerkfabrieken overnemen van Paul Vermeulen, die in 2020 met pensioen gaat. Daarnaast zal Dirk juridische ondersteuning bieden aan de herbestedingstrajecten van kerken binnen het Vicariaat Antwerpen.

OPRICHTING PASTORALE EENHEDEN

Bij decreten van 15 augustus 2019 richtte mgr. Johan Bonny drie pastorale eenheden op:

De pastorale eenheid **Heilige Maria Magdalena** omvat het territorium van de parochies Edegem, Heilige Familie, *Elsdonk*; Edegem, Sint-Jozef; Edegem, Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes (zondagskerk) en Sint-Antonius; Mortsel, Sint-Benedictus; Mortsel, Heilige Bernadette; Mortsel, Sint-Jozef; Mortsel,

Heilig Kruis, *Oude God* (zondagskerk), en Mortsel, Sint-Lodewijk, *Station*.

Het team van de pastorale eenheid bestaat uit priester Tom **Schellekens**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw en de coördinatie; pastoraal werker Peter **De Vriendt** en Jo **Verbeiren**, beiden verantwoordelijk voor de liturgie en het gebed; Nicole **De Laet** en Anne **De Vos**, beiden verantwoordelijk voor de verkondiging en de catechese; Dirk **Van de Poel** en Reinhilde **Van Hecken**, beiden verantwoordelijk voor de diaconie en de solidariteit; Wouter **Verhaverbeke**, verantwoordelijk voor het financiële en materiële; diaken Luc **Van Hoof** en Paul **De Meulenaere**, beiden teamlid.

Pastores in de parochies: pastoor en kapelaan Tom **Schellekens**; diaken Luc **Van Hoof** en parochieassistent Peter **De Vriendt**.

Pastorale benoemingen in een geloofskern van de pastorale eenheid: priester Peter **Dierckx**, pastoraal ziekenhuiswerker in het Universitair Ziekenhuis Antwerpen in Edegem; priester Bert **Lodewijckx**, pastoraal ziekenhuiswerker in GZA-groep, campus Sint-Jozef in Mortsel; pastoraal werksters Margareta **Greet Scheers** en Marijke **Verrelst**, beiden pastoraal ziekenhuiswerkster in het Psychiatrisch Ziekenhuis campus Amedeus in Mortsel (Zorggroep Multiversum); Aleksandra **Gwizdz**, vertegenwoordiger van de katholieke eredienst in het Psychiatrisch Ziekenhuis campus Amedeus in Mortsel (Zorggroep Multiversum).

De pastorale eenheid **Heilige Thomas** omvat het territorium van de parochies Grobbendonk, Sint-Lambertus; Grobbendonk, Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopgenomen, *Bouwel*; Herentals, Sint-Antonius van Padua; Herentals, Sint-Bavo, *Noorderwijk*; Herentals, Sint-Jan

de Doper, *Molekens*; Herentals, Sint-Niklaas, *Morkhoven*; Herentals, Onze-Lieve-Vrouw; Herentals, Sint-Waldetrudis, *Bovenkerk* (zondagskerk); Herenthout, Sinten Pieter en Pauwel; Olen, Sint-Jozef; Olen, Sint-Martinus; Olen, Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte, *Achter-Olen*, en Vorselaar, Sint-Pieter.

Het team van de pastorale eenheid bestaat uit pastoraal werkster Ann **De Ceulaerde**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw en de coördinatie; priester Gert **De Naegel**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw; Gerda **Trap** en Alexander **Van Biezen**, beiden verantwoordelijk voor de liturgie en het gebed; Ely **Lauwers** en Marianne **Leysen**, beiden verantwoordelijk voor de verkondiging en de catechese; Carina **Karin Lodeweyckx** en Susy **Diane Van den Bulck**, beiden verantwoordelijk voor de diaconie en de solidariteit; Ief **Janssens** en Hubertus **Bert Verdonck**, beiden verantwoordelijk voor het financiële en materiële beheer.

Pastores in de parochies: pastoor en kapelaan Gert **De Naegel**, parochievicarissen Victor **Vic Nijs** en Josephus **Jos Van Loon**, diakens Franciscus **Cis Marinus** en Andreas **André Torfs**, en parochieassistent Ann **De Ceulaerde**.

Pastorale benoemingen in een geloofskern van de pastorale eenheid: Gert **De Naegel**, kapelaan in de kapelanijs Herentals, Sint-Catharina, *Begijnhof*; pastoraal werkster Marianne **Van der Geest**, pastoraal rusthuiswerkster in het woon-zorgcentrum Bremdael in Herentals; pastoraal werker Bernardus **Bennie Weijs**, pastoraal ziekenhuiswerker in het AZ Sint-Elisabeth in Herentals.

De pastorale eenheid **Sint-Salvator** omvat het territorium van de parochies Berlaar, Sint-Lambertus, *Gestel*; Berlaar,

PILOOTPROJECT VERBINDING PASTORALE WERKINGEN OP SCHOOL EN PASTORALE EENHEID

Op 1 oktober startten het Vicariaat Kempen en het Vicariaat Onderwijs een gezamenlijk project dat de pastoraal op school wil ondersteunen en de werkingen pastoraal op school met de pastorale eenheid wil verbinden. Het pilootproject wordt uitgewerkt in de pastorale eenheid Heilige Veronica in het Vicariaat Kempen.

In het project werken twee mensen met een deeltijdse opdracht: Maddy Appelen is begeleider identiteit en pastoraal voor het basisonderwijs, en Hilde Vercreyusse is begeleider pastoraal op school voor het secundair onderwijs.

In contact met de directies van de scholen en/of de pastorale werkgroepen in de scholen zullen ze enerzijds werken aan de verbinding tussen de verschillende pastorale werkingen van de scholen en anderzijds aan de verbinding tussen de pastorale werkingen op de scholen en het team van de pastorale eenheid, de parochies en andere geloofskernen in de pastorale eenheid.

In de eerstkomende maanden zullen ze vooral contacten leggen met de verantwoordelijken voor pastoraal in de scholen en met het team van de pastorale eenheid en de plaatselijke kerngroepen. Gaandeweg werken ze minimum één project van verbinding tussen schoolpastorale werking en pastorale eenheid/ parochie uit en dat in samenwerking met de verschillende partners: van het uitwerken van het concept, over het uitvoeren en het begeleiden van het project, het evalueren tot het aftoetsen of en hoe deze manier van 'verbinding realiseren' tussen schoolpastorale werking en pastorale eenheid/parochie multipliceerbaar is.

De vicariaten Kempen en Onderwijs hopen op deze manier een nieuwe stimulans te geven aan het verbindende project van de pastorale eenheid in ons bisdom.

Contact voor het basisonderwijs: Maddy Appelen, maddy.appelen@katholiekonderwijs.vlaanderen, en voor het secundair onderwijs: Hilde Vercreyusse, hilde.vercreyusse@bisdomantwerpen.be

Sint-Pieter; Berlaar, Sint-Rumoldus, *Heikant*; Nijlen, Sint-Lambertus, *Kessel* (zondagskerk); Nijlen, Onze-Lieve-Vrouw; Nijlen, Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopgenomen, *Bevel*; Nijlen, Onze-Lieve-Vrouw Koningin van de Vrede, *Kessel-Station*, en Nijlen, Sint-Willibrordus.

Het team van de pastorale eenheid bestaat uit pastoraal werker Geert **Rynders**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw en de coördinatie; priester Michel **Brasseur**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw; Jörgen **Verherstraeten**, verantwoordelijk voor de liturgie en het gebed; Jozef **De Wilde** en Ann **Van Loock**, beiden verantwoordelijk voor de verkondiging en de catechese; Ludo **Neuijens** en Luc **Van Looy**, beiden verantwoordelijk voor de diaconie en de solidariteit; Steven **De Schamphelaere** en Agnes **Van Olmen**, beiden verantwoordelijk voor het financiële en materiële beheer.

Pastores in de parochies: pastoor Michel **Brasseur** en parochieassistent Geert **Rynders**.

Pastorale benoemingen in een geloofskern van de pastorale eenheid: Michel **Brasseur**, kapelaan in de kapelanij Nijlen, Sint-Paulus; pastoraal werker Chris **Van Beersel**, stafmedewerker in de instellingen van de koepel vzw Rusthuizen Zusters van Berlaar; pastoraal werker Raf **Vanhorebeek**, stafmedewerker in de instellingen van de koepel vzw Rusthuizen Zusters van Berlaar en pastoraal rusthuiswerker in Nijlen, woon-zorgcentrum Heilig Hart; Melanie **Vandezande**, pastoraal rusthuiswerker in Berlaar, woon-zorgcentrum Kloosterhof, en Annemie **Verhaegen**, pastoraal rusthuiswerkster in Nijlen, woon-zorgcentrum Sint-Jozef.

Ingevolge het decreet van oprichting houden de federaties Berlaar, Edegem, Mortselt, Nijlen en Regio Herentals, de functies

van federatiecoördinator, de taken van de federatieteams, en de taken van plaatselijk contactpersoon, op te bestaan.

Karel **Karl De Wachter**, diaken van ons bisdom, gaat met pensioen en nam per 14 augustus 2019 ontslag als diaken in Edegem, Heilige Familie, *Elsdonk*.

André **Goossens**, priester van ons bisdom, gaat met pensioen en nam per 14 augustus 2019 ontslag als pastoor in Edegem, Heilige Familie, *Elsdonk*; Edegem, Sint-Jozef, en Edegem, Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes en Sint-Antonius.

Hortentia **Hortense Vleugels**, pastoraal werker van ons bisdom, gaat met pensioen en nam per 14 augustus 2019 ontslag als parochieassistent in Herentals, Sint-Waldetrudis.

De bisschop stelt er prijs op zijn medewerkers van harte te danken.

LERENSLANG

BEN JE ROOSJE AL TEGENGEKOMEN?

© Johan Goverts

In september startte een leesgroep voor de medewerkers in de diocesane diensten. Doel was het boek 'Handelingen van de Apostelen' te lezen van kaft tot kaft. De methode zoals beschreven in 'Relevant' (september 2019) pasten we enigszins aan: iemand las de tekst voor, er werden vragen gesteld, ieder deelde het fragment dat hem trof, een andere persoon las de tekst voor de tweede maal en de cyclus begon opnieuw. Waarom kiezen om een boek in groep te lezen als je dat ook thuis in je zetel kunt? Wat is de meerwaarde van het lezen in groep? Drie deelnemers vertellen over hun ervaring.

Myriam Smits

"Lezen in groep werkt vertragend", meent Inge. Net als Ann en Lea nam ze deel aan een leesgroep over *Handelingen*. Een aanrader, vinden ze, omdat het lezen in groep je helpt om beter in de tekst te komen. "Door een tekst voor te lezen, betrek je elk lid van de groep bij het lezen. Ieder hoort de tekst en leest op het voorleestempo de gedrukte tekst mee. Zo komt de tekst als het ware op twee manieren bij je binnen. Bovendien neemt het luide lezen meer tijd in beslag dan het lezen in stilte. Als toehoorder krijg je de kans om in de tekst te komen en er even bij te verwijlen."

Voor ze deelnam aan de leesgroep, had Ann *Handelingen* nog nooit volledig gelezen: "Door het boek week na week door te lezen, krijg je een beter beeld van de eerste christenen, van de weerstand die ze oproepen, van hun inspiratie, van de manier waarop ze volgelingen krijgen." Ann ervoer het lezen in groep op een totaal andere manier dan het lezen van *Handelingen* thuis in haar eentje. "Je neemt de tijd om bij de tekst stil te staan. Je deelt immers met elkaar de passages die je treffen", stipt ze aan. "Nu eens hoor je verschillende keren dezelfde passage na elkaar, dan weer schuift elke deelnemer een ander tekstfragment naar voren. Door deze passages met elkaar te delen, beluister je ze een tweede keer op een andere manier." Ze vervolgt: "Iedere voorlezer legt intonaties op zijn manier, en geeft zo een eigen interpretatie aan de tekst. Meteen komt die anders binnen bij de toehoorder."

Lea valt hen bij: "Je hoort wat ieder zegt en je wordt gedwongen om door te lezen. En dat is soms nodig. *Handelingen* is een boeiend en spannend verhaal. Er gebeurt van alles: schipbreuk, reizen, ruzies, gevangenschap ... Tegelijk zijn er ook heel wat saaie fragmenten.

Wanneer je alleen leest, bestaat de kans dat je deze passages vlug doorleest of zelfs afhaakt. In groep echter hou je je aan de afgesproken methode, ook als het een lange redevoering van Petrus is." Dat maakt het lezen in groep boeiend, besluit ze.

Door het boek integraal te lezen, ontdekten Ann, Inge en Lea verhalen waarvan ze niet wisten dat ze in *Handelingen* stonden. Zo was geen van hen ooit het dienstmeisje Roosje tegengekomen. Nu echter zullen ze Roosje en wat ze deed nooit meer vergeten. Dat verhaal is onlosmakelijk verbonden met de gedeelde ervaring in hun leesgroep. Toen een collega vertelde dat ze thuis twee keer het boek *Handelingen* had gelezen, polsten we of ze Roosje ontmoet had. Roosje? Wie? Waar? Onze collega viel uit de lucht. Door het verhaal samen te lezen en met elkaar te delen, begint het te leven.

Neem en lees. Zo luidt de opdracht van onze bisschop. Dat is niet altijd even gemakkelijk. "Sommige fragmenten riepen vragen of reacties op. Daarover wil je met elkaar van gedachten wisselen. Vaak heb je de neiging om dieper in te gaan op de inhoud", merkt Lea op. "Deze neiging bedwingen, vraagt om een discipline, die toelaat onbekende dingen te ontdekken."

Inge is dankbaar om de tijd die medewerkers krijgen om het boek te lezen. De leesgroep biedt hen zo de ervaring wat lezen in groep met je doet. Dat is een meerwaarde als je op jouw beurt als medewerker een leesgroep opstart en begeleidt.

Een begeleider is ook een deelnemer van de leesgroep. Hij of zij bereidt de leesbijeenkomsten voor maar weet nooit welke vragen er ter verheldering zullen worden gesteld. Het gaat van verrassende vragen zoals 'hoe weet Paulus waar de christenen wonen als hij een stad bezoekt?' tot 'wat betekent vertroosting?'. Dat vergt enige voorbereiding. Meteen openen die vragen ook voor de begeleider van een leesgroep nieuwe en onverwachte perspectieven.

Kortom, lezen in groep heeft een meerwaarde, al was het maar om Roosje te leren kennen.

Wil je ook deelnemen aan een leesgroep over *Handelingen*? Op 4 december om 20 uur start er een dergelijke leesgroep op het Theologisch en Pastoraal Centrum in Antwerpen. Op [www.bisdomanwerpen](http://www.bisdomanwerpen.be) (klik op artikel en dan op leesgroepen) vind je een overzicht van de leesgroepen die in ons bisdom van start gaan.

DOORKIJK

BEZINNING

© www.bradi-barth.org

© Christa Damen

› Jos Bonroy

BEGRIJPEND EN LIEFDEVOL NABIJ

“

*Gedenk ons, zie barmhartig op ons neer en leid ons door het leven naar Jezus, uw Zoon
(Salve, regina)*

”

Uit het leven gegrepen:

Oma lucht haar hart. “Onze Koen is zo’n lieve, dienstvaardige jongen. Hij was zo fier met zijn eerste lief, maar ondertussen is het af. Maten hebben hem slechte raad gegeven. ‘Gij zijt veel te serieus. Geniet van het leven. Je leeft maar één keer. Ontsnap uit dat trieste, drukkende leven.’ Het is verkeerd gelopen. Ik herken hem bijna niet meer. Ik vrees dat hij aan de drugs zit. En als hij dan toch eens langskomt, zie ik dat zijn nieuwe manier van leven hem niet echt gelukkig maakt. Ik ben zo ongerust en vraag me af of het nog wel goed zal komen met hem. Dan steek ik een kaarsje aan bij het beeld van Maria en bid ik: ‘Maria, ik vertrouw onze Koen aan u toe. Zorg jij mee voor hem. Gij kunt dat! En houd ook mij dicht bij hem en bij u.’”

Wenend vertelt een moeder haar verhaal. “Ons Ann, 40 jaar, moeder van een mooi gezin met drie kinderen, veranderde van werk en even later ook van manier van leven. Ze verliet haar man voor een zogezegde ‘nieuwe man’ met andere ideeën over samen-zijn en trouw-zijn, maar ze is niet zijn eerste verovering. De kinderen begrijpen haar niet en voelen zich diep ongelukkig en in de steek gelaten, net als haar echtgenoot die haar op handen droeg. ‘s Avonds, zeker als ik van dit alles wakker lig, bid ik tot Maria: ‘Ik begrijp mijn dochter niet meer. Blijf jij haar indachtig, moeder van barmhartigheid. Bescherm haar onder uw mantel waar plaats is voor velen, vooral voor zoekers en verdwaalden.’”

Jolien is laatstejaarsstudente, kleuterleidster en Chiroleidster. Soms ligt ze met zichzelf en met haar ouders overhoop. Ze wil op haar manier iets maken van haar leven, maar het loopt fout. Dan ziet ze het niet meer zitten en weet ze echt niet meer hoe het verder moet. Een goede vriendin vertrouwde haar toe: “Je weet dat ik ook eens diep in de put heb gezeten. Ik ‘moest’ toen met oma mee naar Lourdes. Daar werd ik sterk getroffen door de grot, de bron, het licht, de vieringen en

de vele bezoekers, bij wie ook heel wat jongeren. Onze-Lieve-Vrouw keek daar om naar het armste en minst geletterde meisje, Bernadette. Dat werd het begin en het succes van deze bedevaartplaats. Maria doet dat nog steeds voor al wie tot haar bidt. Ze heeft mij geholpen. Bij haar ben je veilig. Bid jij ook eens tot haar. Zij helpt!”

Onze-Lieve-Vrouw wordt vaak afgebeeld als een madonna met een brede mantel, waaronder mensen kunnen schuilen en bescherming en beschutting vinden. We noemen haar ‘moeder van barmhartigheid’. Ze ontfermt zich over mensen omdat ze tot in het diepst van haar wezen door hun beden wordt geraakt. We hebben vertrouwen in haar omdat ze in haar leven zo veel heeft meegemaakt en toch altijd trouw bleef aan haar gegeven woord. Ze begrijpt onze onrust en onze zorgen. De woorden van haar zoon Jezus begreep ze niet altijd onmiddellijk, maar ze bleef trouw aan haar jawoord om zijn moeder te zijn, ook al bracht haar dat tot onder zijn kruis. Vanop dat kruis vroeg Hij haar om moeder te zijn voor alle zoekende mensen. Bij haar kunnen we tot rust komen. Ze zal voor ons ten beste spreken bij haar zoon, Jezus. Sterker nog, ze zal ons brengen bij Hem, die voor mensen de weg wil zijn die leidt naar een volwaardig en gelukkig leven.

In de dagsluiting van het getijdengebed wordt tot Maria gebeden. We mogen dat gebed tot het onze maken:

*Tot u nemen we onze toevlucht:
wees onze bescherming, heilige moeder van God,
wijs onze gebeden niet af als we in nood zijn,
maar verlos ons uit alle gevaren,
gij, glorierijke en gezegende maagd.*

Jos Bonroy
verantwoordelijke Diocesane
Lourdesbedevaarten Antwerpen

Onze jongeren

Jongerenpastoraal IJD - Antwerpen
ijdanwerpen@ijd.be • 03 454 11 44

HIEP, HIEP, HOERA!

PLUSSERSGROEP wHAjo BLAAST EEN KAARSJE UIT

De plussers van 'wHAjo' zijn een enthousiaste groep jongeren die maandelijks samenkomen om spelenderwijs een eigentijds geloofsaanbod uit te werken in Mol, Balen en omstreken. Leentje Peeters en Lisa Cools begeleiden deze groep feestneuzen die exact één jaar geleden het licht zag.

Leentje is een dynamische jonge studente van zeventien jaar die haar dagen goed vult met diverse sociale activiteiten: "Sinds dit jaar ben ik leidster bij de Scouts. Ik ben aangesloten bij een katholieke musicalgroep, steek af en toe een handje bij op grote evenementen als hulpverlener, speel harp en ga vaak en graag op reis met mijn gezin." Ook Lisa, 23 jaar, is een bezige bij. "Ik ben zowel logopediste als audiologe van opleiding, maar momenteel werk ik enkel als logopediste. Dit schooljaar volg ik de opleiding tot stottertherapeut in Antwerpen. In mijn vrije tijd leef ik me creatief uit met tekenen en knutselen. Daarnaast wandel ik ook graag." In hun drukke agenda's maken beide jonge vrouwen graag tijd en ruimte om voor de jonge plussers van 'wHAjo!' een creatief en zinvol aanbod te creëren.

Het gebrek aan lokale gelovige jongereninitiatieven moedigde hen aan om zich te engageren als begeleidster. "Ik miste de aanwezigheid van gelovige jongereninitiatieven. Zelf ben ik opgegroeid met verschillende gelovige kampen, jongerengebodsavonden en weekends. Die vonden echter steeds redelijk ver van huis plaats. Ik vond het altijd jammer dat er bij ons in de buurt niets gelijkaardigs was. Toen ik hoorde dat er een jongerengroep zou opgestart worden, wilde ik me meteen graag engageren", getuigt Leentje. "De plussers bieden jongeren uit de buurt de kans om op een leuke, creatieve en sportieve manier in contact te komen of te blijven met het geloof. Daarenboven kunnen ze hun geloof hier met elkaar delen, wat volgens mij leerzaam is op die leeftijd", vult Lisa aan.

Naast de kracht van het geloof vormen vriendschap en verbondenheid de sleutel tot succes van deze plussersgroep: "In het begin ken je elkaar

niet. Maar dat hoeft ook niet. Dat is net leuk aan de plussersgroep. Je hebt sowieso al een band omdat het geloof je met elkaar verbindt. De plussers voelen als een hechte en warme groep, waar iedereen met elkaar bevriend is en niemand er alleen voor staat", vertelt Leentje. Lisa beaamt: "Het is een omgeving van positieve energie en het is dicht bij huis. Eigenlijk is het ook een bende vrienden. Zelfs als je voor de eerste keer komt, hoor je er meteen bij. Voor mij staan 'de plussers' voor een veilige, eerlijke omgeving om het geloof samen met jongeren verder te ontdekken."

Met een dankbaar hart blikken Leentje en Lisa terug op een magnifiek jaar vol vreugde en tevredenheid. "Het is fantastisch dat er deuren zijn opengegaan voor de deelnemende jongeren. Een van mijn zusjes bijvoorbeeld, die ook lid is van de plussers, schaamde zich vroeger om in haar klas uit te komen voor haar geloof. Vanaf dit jaar zit ze samen met een ander meisje van de plussers in de klas en daar is ze heel erg blij om. Zo voelt ze ook dat ze er niet alleen voor staat en dat geloven niet alleen iets voor oude mensen is", getuigt Leentje. "Het stemt me dankbaar te zien dat jongeren nog steeds zoeken naar hun geloof en dat de plussers hen hierbij kunnen helpen", besluit Lisa enthousiast.

En dan blazen de plussers van 'wHAjo' de eerste kaars uit op hun verjaardagstaart. Daarbij spreken de begeleidsters de wens uit dat de warmte en openheid die de groep uitstraalt mogen blijven. En dat de plussers meer naam bekendheid mogen krijgen, zodat ze andere jongeren kunnen inspireren en begeesteren.

Isaac Van der Jeught

Heb je interesse om je aan te sluiten bij een (plussers)groep? Ontdek welke groepen zich hebben aangesloten bij IJD in ons bisdom Antwerpen op www.kerknet.be/ijd/artikel/groepen-ijd-antwerpen

MET DE PELGRIMSWEG IN HUN HART (PSALM 84)

Van 10 tot 20 augustus trok IJD met negentien jongeren naar Israël en Palestina, ook wel het Heilig Land genoemd. Sara Loobuyck (29) uit Aalter blikt terug op deze bijzondere reis.

In de voetsporen van Jezus. Naar die plaatsen gaan, waar Hij ons is voorgedaan. Dat is de reden waarom we even ons Belgenlandje achter ons lieten en voet zetten op heilige grond. Stap voor stap werden we ingewijd in de natuurpracht en de culturele en religieuze rijkdom van het Heilig Land.

We gingen varen op het meer van Galilea, werden ondergedompeld in de wereld van kruisvaarders en ontmoetten verschillende jonge christenen. We bezochten de heilige plaatsen in Jeruzalem,

Nazaret en Betlehem. Deze plaatsen herinnerden ons eraan dat we allemaal kinderen van eenzelfde God zijn.

We beklommen de Taborberg en bleven drijven in de Dode Zee. We luisterden naar het verhaal van de vluchtelingen in Aida Camp. In Jezus' voetsporen maakten we een tocht door de woestijn en mochten we proeven van de gastvrijheid van bedoeïenen. Kortom, het was een verrijkende, inspirerende en onvergetelijke ervaring!

READY TO PLAY:

MET JEZUS AAN TAFEL

Het boekje *Met Jezus aan tafel in de eucharistie* wil kinderen en jongeren wegwijs maken in de eucharistie. Het opent je ogen en je hart voor Jezus' aanwezigheid tijdens de viering.

Aan de hand van de vier grote onderdelen van de eucharistie – openingsritus, liturgie van het woord, liturgie van het altaar en communieritus – wordt aan jonge mensen duidelijk gemaakt welke vaste teksten en gebeden, liederen en symbolen er aan bod komen tijdens de viering. Bij elk onderdeel krijg je wat meer uitleg. De leuke tekeningen maken het boekje compleet. Bovendien kun je op het einde van het boek nog iets noteren of tekenen.

Met Jezus aan tafel in de eucharistie is voor jongeren de ideale manier om kennis te maken met de eucharistie. Ook voor volwassenen die niet zo vertrouwd zijn met de eucharistieviering, kan het een handig hulpmiddel zijn. Het is bovendien een handige leidraad voor de catechese.

Kom het gerust ontlenen op ons documentatiecentrum in de bibliotheek van het TPC of surf naar antwerpen.ijd.be. Neem het mee naar de viering en je bent helemaal mee! Bestellen kan bij uitgeverij Halewijn, www.halewijn.info, prijs 5 euro (3,5 euro vanaf 20 stuks).

ONTDEK DE JEUGD JEZ! JONGEREN ENGAGEREN ZICH

Hoera! Er is een nieuwe jongerengroep geboren! En ze heet JEZ! JEZ! jongerenkerk is een plussersgroep in Mortsel waarin geloof en engagement centraal staan. Plezier maken, ontmoeten, je inzetten en helemaal jezelf zijn in het licht en de vreugde van het geloof: dat zijn de pijlers van deze jongerenwerking. Op 21 september werd het startschot gegeven met een goed gevulde startdag. In de voormiddag speelden de jongeren een interactief stadspel. In de namiddag organiseerden ze een heuse 'Light a Candle' tijdens de jaarmarkt van Mortsel. De dag werd afgesloten met een jongerenviering in de Sint-Benedictuskerk. Wil je ook graag eens proeven van de activiteiten van JEZ!? Mail dan naar jez.jongerenkerk@gmail.com. Ook op Facebook vind je de groep terug onder JEZ!

1. De sleutel van de voormalige parochiekerk van Onze-Lieve-Vrouw van de Heilige Rozenkrans aan de Heistraat in Wilrijk, nu die van de Roemeens-orthodoxe Kerk. Op 1 september onttrok mgr. Bonny het kerkgebouw aan de katholieke eredienst en overhandigde hij de sleutel aan de Roemeens-orthodoxe metropoliet Joseph Pop, die het gebouw diezelfde dag inwijdde tijdens een orthodoxe liturgie. Meteen wordt een herbestemmingsproces afgerond, waarbij het kerkgebouw bestemd blijft voor de christelijke eredienst.

2. Samen armoede bestrijden en werk maken van een menselijke, warme solidaire samenleving. Daarvoor vraagt Welzijnszorg aandacht tijdens haar jaarlijkse campagne. Op de infomarkt op de startavond in Oostmalle kon je hiervan al proeven: een 'klapke' bij de klapstoelen, interactieve kennismaking met campagneprojecten Mondiale Werken Regio Lier en 't Vlot, solidariteit binnen de christelijke traditie, het belang van presentiepastoraal, mutsjes breien bij de Goedgemutste Breicampagne-tentjes ... Droom jij ook van zo'n solidaire warme samenleving? Welzijnszorg roept op om deze droom in een affiche te gieten. Alle affiches worden verzameld op een solidariteitsmuur tijdens een picknick op 30 mei 2020 in Leuven. De concertreeks S.O.L.I.D.A.I.R. (in Antwerpen (De Roma) op 8 december en in Geel (De Werft) op 13 december) is een muzikale reis door het thema armoede met geëngageerde zangers. Het is ook op cd verkrijgbaar. Meer info op www.welzijnszorg.be.

3. Op 17 september bracht een KBC-congregatiedag religieuzen uit Vlaanderen samen in het vernieuwde Afrikamuseum in Tervuren. Vele zusters werden op een boeiende wijze herinnerd aan hun missieverleden en ervoeren deze bijeenkomst als een geslaagde vergadering van hun bemoedigingsgroep. Op de foto de Antwerpse delegatie.

4. Een nieuwe kelk voor de Sint-Jacobskerk in Antwerpen, vervaardigd uit gerecycleerd hout. Het ontwerp komt uit de hoed van Sam Ponette (37) uit Ekeren. De kelk is een geschenk van de kerkfabriek aan vicaris-generaal Bruno Aerts, pastoor van de Sint-Jacobskerk, die net de 25ste verjaardag van zijn priesterwijding vierde. In de kelk ligt een rode splinter glas, die tijdens de storm op pinkstermaandag 2014 uit het glasraam – meer bepaald uit de nek van Johannes de Doper – gekatapulteerd werd door de hagel en op het voorlopige altaar van pastoor Bruno belandde. Hij hield de splinter bij, die Sam Ponette nu in de kelk verwerkte. Eerder maakte Sam al een offerschaal voor de Sint-Jacobskerk. De creatieveling – hij studeerde productontwikkeling, architectuur, meubelmakerij en ontwerp – werkt met metaal en kunststof, maar liefst met hout. „Hout is een warm materiaal, met een verrassende textuur. Je maakt nooit tweemaal hetzelfde”, klinkt het enthousiast. Hij tracht zoveel mogelijk te recyclen en daarmee hoogkwalitatieve producten te maken. Leuk detail. “Net als de andere kandidaat-priesters van de abdij van Postel oefende ik indertijd voor mijn priesterwijding met een houten kelk. Dat noemde men toen een houten mis. Dat was een mis die niet geldig was”, herinnert Bruno zich.

© Roemeens-orthodoxe parochie Antwerpen

© WZZ

© Luc Van Damme

© Sam Ponette

WAS JIJ ERBIJ?

© Paul Hermans

De Verrijzenis. Een overweldigende bloemenfontein. Met meer dan twaalfduizend bloemen tilt de internationaal gelauwerde bloemist Tom De Houver de toeschouwer naar een hoger niveau. De creatie die hij maakte voor de driedaagse openluchttentoonstelling Groenten en Bloemen, op de derde zondag van september op de Vrijheid in Hoogstraten en in de kerk, verwijst naar de pas gerestaureerde toren van de Sint-Katharinakerk, net herrezen uit de steigers, die mgr. Bonny inwijdde na de viering op 15 september.

HET VOORVAL UIT HET LEVEN GEGREPEN

De Schreeuw

Luc en Caroline hebben alles. Een Frans restaurant dat op een ster afstevent, een prachtig domein in het oosten van de stad, de nieuwe Mercedes uit de CLS-Klasse en een zwaar hersenbeschadigde baby van zes maanden. Omwille van de moeilijke hanteerbaarheid van het wichtje wordt het thuis gedoopt op sluitingsdag. Midden in het poepsjieke restaurant waar anders klanten hun tarbot in zijn jus gebakken met venkel en gekonfijte tomaat verorberen. Alleen de gespannen uitbundigheid van het handvol aanwezigen en een mooie reproductie van *De Schreeuw* van Edvard Munch in de vestibule verraden de relatieve geladenheid van het moment. Ik vertel aan Arthur, het enige kind in het gezelschap, hoe het schilderij heet en vraag hem of hij denkt dat het een vrouw of een man afbeeldt. "Als het 'de Schreeuw' heet, is het zeker een vrouw, want mannen huilen niet", antwoordt hij plagerig. In dit huis ben ik daar niet zo zeker van. Ik kijk in het wiegje en zie een wezentje liggen met een langwerpige hoofdje en wijd opengesperde ogen. De gelijkenis met Munch is verrassend. Maar die gelijkenis ziet Caroline niet. Dat laat zich afleiden uit de porseleinen tederheid waarmee ze het hoopje mens uit het wiegje tilt wanneer de doop begint. Ik vertel dat een kind verwachten een beetje is als een reis boeken naar een prachtig ver land waar je op voorhand heel diep over droomt om soms kort na vertrek vast te stellen dat het vliegtuig ergens anders is geland. In Holland

bijvoorbeeld: plat, druilerig en toonloos. Het eerste wat je voelt als je uit dat vliegtuig stapt, is de neiging om je geld terug te vragen. Maar dan ontdek je geleidelijk dat er tulpen bloeien, koeien grazen in horizon gerande groene weiden, windmolens hun wieken laten dansen en mensen op hoge fietsen je lachend toewuiven. Kortom, dat je in een prachtig land bent beland van zodra je het beter leert kennen. Terwijl ik het schapulier opleg, bidden we een weesgegroet. Vergis ik me of legt Caroline inderdaad ongewone nadruk op 'gezegend is de vrucht van uw lichaam ... Jezus'. "We hebben dat land al verkend en, geloof me, we willen geen exotische bestemming meer", zegt Caroline na afloop. Dit restaurant hoeft alvast de uitputtingsslag met Michelin niet meer te leveren. Het heeft een sterretje in een wiegje dat het nooit meer kwijtspeelt.

Ronald Sledsens

› Ronald Sledsens

relevant
geloof / kerk / mens / maatschappij

Volgende keer:

WOORD IN BEELD

www.relevant-bisdomentwerpen.be